

SZAKDOLGOZAT

Tobakné Huber Eszter

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Neveléstudományi Intézet

Óvodapedagógus alapképzési szak

MŰVÉSZETTEL NEVELÉS MÚZEUMI KÖRNYEZETBEN

**A művészetek és a múzeumi világ megismertetése a tabi Szent Gellért Római Katolikus
Általános Iskola és Óvoda gyermekeivel**

Belső konzulens: Dr. Schlichter-Takács Anett
adjunktus

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Neveléstudományi Intézet/
Szakdidaktikai tanszék

Készítette: Tobakné Huber Eszter
GVTE2Y
Levelező tagozat

Kaposvár

2024

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	2
2. Művészettel nevelés az óvodában	4
3. Múzeumpedagógia – múzeumi tanulás.....	7
4. Múzeumpedagógiai lehetőségek óvodásoknak Somogy vármegyében	10
4.1. A kaposvári Rippl-Rónai Vármegyei Hatókörű Városi Múzeum és múzeumpedagógiai kínálata.....	10
4.2. A Marcali Múzeum és múzeumpedagógiai kínálata	11
4.3. Szennai Skanzen és múzeumpedagógiai kínálata	13
4.4. Látogatható muzeális intézmények Tabon	15
5. A tabi Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda bemutatása	17
6. Adventi készülődés - témahét a tabi Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvodában.....	18
6.1. Mesefoglalkozás	19
6.2. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	22
6.3. Séta a városban	25
6.4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	26
6.5. Gyertyagyújtás	29
6.6. Múzeumpedagógiai foglalkozás.....	30
6.7. További tervek, és a megvalósítás – húsvétváró foglalkozás a Magyar Néprajzi Gyűjteményben	33
7. Összegzés.....	36
8. Irodalom.....	38
9. Mellékletek.....	41

1. Bevezetés

Óvodai pedagógiai asszisztensként fontosnak tartom, hogy az óvodás korú gyermekek minden napos nevelésébe beépítsük a művészettel nevelést. A játék, a zenei nevelés, az anyanyelvi nevelés, a vizuális nevelés, a környezeti nevelés és a mozgás mindennapos tevékenységek az óvodában. Közös céljuk a gyermekek érzelmi és erkölcsi nevelése, hogy a gyermekek észrevegyék a világban és egymásban a szépet és a jót, és maguk is törekedjenek ezek elérésére gondolataikban, cselekedeteiben (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet). Ehhez nagyon jó eszköz a művészettel nevelés. Mind az általános mind a kortárs művészet fejleszti a gyermekek gondolkodását, kreativitását, gazdagítja fantáziáját, a népművészet pedig megismerteti velük a múlt értékeit, a hagyományokat, melyekből később meríteni tudnak életük során. Erősítik bennük a váhova tartozás érzését is (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet). Előzetes tanulmányaim alapján úgy gondolom, hogy a múzeumok és muzeális intézmények ideális színteret biztosítanak ahhoz, hogy a gyermekek megismerjék ezeket az értékeket. Óvodai munkám során azt tapasztalom, hogy az óvodából történő kimozdulás változatosságot nyújt a mindennapok egyhangúságában, így ezek a kirándulások fokozottabb élményt adnak gyermeknek és felnőttnek egyaránt, ezáltal a tudás is jobban elmélyül.

A kutatás célja

A kutatásom célja bemutatni a művészettel nevelés fontosságát az óvodában, megismerni lakóhelyem környékének múzeumpedagógiai lehetőségeit, a múzeumi tanulás óvodai hasznosíthatóságának módjait.

Kutatási kérdéseim

- Hogyan erősíthetik-támogathatják az óvodai művészeti tevékenységeket a múzeumi helyszínek, a múzeumpedagógia eszköztára?
- Melyek lakóhelyem környékének szóba jöhető muzeális intézményei, múzeumpedagógiai lehetőségei?
- Hogyan illeszthető be az óvodai nevelésbe a külső múzeumi környezetben való tevékenykedés?
- Hogyan valósítható meg a múzeumi környezet megteremtése az óvodában?

Kutatásmódszertan

Kutatómunkám kiindulópontja a témához kapcsolódó szakirodalmak tanulmányozása volt. Terepmunka keretében feltérképeztem a lakóhelyemhez közeli múzeumi lehetőségeit, melyeket figyelembe véve a tabi Szent Gellért Római Katolikus Óvodában témahetet terveztem, melynek a múzeumpedagógia is eleme lett. Az intézményben a hitre nevelés áthatja az óvodai nevelés egészét. Az egyházi ünnepek és a jeles napok szorosan kapcsolódnak egymáshoz. A környék gazdag hagyományait tekintve a népművészeti vonalon terveztem a tevékenységeket. A foglalkozások során a megfigyelés szolgált elemzésem alapjául.

2. Művészettel nevelés az óvodában

„A kisgyerekeknek nem azért kellene művészetet, zenét, táncot, éneklést, verselést, színjátszást tanítani, hogy ebből éljen – mert ebből egyre kevésbé lehet megélni –, nem is azért, hogy mutogassa magát, hanem azért, hogy boldogabb ember legyen. (...) Az igazi iskolának a kérdése nem az, hogy „*Mi leszel, ha nagy leszel?*” – hanem ez: „*Ki leszel, ha nagy leszel?*” Milyen ember? Milyen anya? Milyen férfi, és milyen nő? Milyen szerető? Milyen barát? (...) Milyen ember vagy? Mennyire sivár vagy gazdag a lelked? – ez a kérdés. Kibontott tartalmak nélkül, táncatlanul, zenétlenül, prózaian, játéktalanul, az önfeledtségre való képesség nélkül az ember garantáltan boldogtalan lesz. Akármilyen sokra viszi. (Müller, 2023. p. 275-277.)”

A fenti idézet találóan összefoglalja, hogy miért fontos a gyermekek életében a művészettel való találkozás, nevelés. A bevezetőben már említettem, hogy az óvodai élet szinte minden tevékenységében jelen van a művészet. Az anyanyelvi nevelésben megismerik a magyar népi mondókákat, a magyar költők verseit, a gazdag népmesetárunkat és a színvonalas műmeséi álmományt is. Mindezt változatos eszközök segítségével jeleníti meg az óvodapedagógus. A mesedramatizálásban rengeteg lehetőség rejlik, melybe bevonhatók az óvodások is, így fejlődik a szókincsük, gazdagodik a lelkük, használják a képzeletüket, új dolgokat alkotnak (363/2012. XII.17. Korm. rendelet). Mindezek mellett helyet kap a kortárs irodalom is, mely a mai gyermekek tapasztalataira, érzelmeire épít, élményalapú feldolgozásával elősegíthető az olvasóvá nevelés (Bereczkiné, 2013). A zenei nevelésben szintén színvonalas, válogatott zenei anyagot ismernek meg a gyermekek, mely elsősorban saját néphagyományból indul ki, a kisebb zenei formáktól fokozatosan jut el a világirodalom remekműveiig. A zenei tevékenységek alkalmával fejlődik a zenei hallásuk, ritmusérzékük, zenei emlékezetük, zenei alkotókészségük, képzeletük, zenei élményekkel gazdagodnak, megszeretik az éneklést, zenélést. A foglalkozásokon tevékenyen részt vesznek, a cselekvés alkalmával mindig magasabb szintre lépnek (Kenesei, 2013). Az óvodai zenei nevelés folyamán a gyermekek megismerkednek a zenei jelrendszerrel, zenei tapasztalatokat szereznek, előkészülve ezzel a komolyabb zene megismerésére és megértésére. A zenélés során intenzív élmények érik a gyermekeket, mely nem csak szórakozást nyújt számukra, hanem elősegíti egészséges lelki fejlődésüket is (Hegedűsné, 2013). A hazai zenei nevelés Kodály Zoltán koncepcióján alapul, melynek célja a kultúra, a zene és a művészet közkincsé tétele, a zenei anyanyelv elsajátítása, melyre építve ismerik meg később más népek zenéjét a gyermekek. Fontos feladata a zenei közízlés felemelése, értékek közvetítése. Kiemelkedő a személyiségformáló hatása is (Kenesei, 2013).

A vizuális nevelés is az eszközök tárháza a kreativitás, a képzelőerő, a kezűgyesség fejlesztéséhez. Vizuális nevelés alkalmával a képzőművészeti alkotásokat, a népművészeti elemeket, hagyományokat, szokásokat, nemzeti szimbólumokat, az esztétikus tárgyi környezetet ismeri meg a 3-7 éves korosztály. Ezáltal gazdagodik a gyermekek élmény és fantáziavilága, térforma és színeképzeik, fejlődik képi gondolkodásuk, alakul esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük (363/2012. XII.17. Korm. rendelet).

A külső világ tevékeny megismerése, érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés alkalmával a gyermekek az óvodában és azon kívül megfigyelhetik a természet szépségeit, mely megfigyelések alapot képeznek az alkotókészségük kibontakozásához, a séták és kirándulások alkalmával megismerhetik lakóhelyük és tágabb környezetük tárgyi és építészeti kincseit, melyekkel gazdagodnak kulturális ismereteik, szorosabb kötődés alakul ki bennük hazájuk, nemzetük, családjuk iránt. Megtanulják az értékek szeretetét és védelmét (363/2012. XII.17. Korm. rendelet).

A játék és mozgástevékenységek során a gyermekek megtanulnak együttműködni, egymásra figyelni, fejlődik az erkölcsi érzékük, gazdagodik lelkük. Andrásfalvy Bertalan megfogalmazása szerint: „...volt valami, ami megvédte az embert az érzelmek viharaiban, és ez a valami mindenki számára hozzáférhető volt. Ez volt a művészet, a költészet, a dal, a muzsika. Azért született meg, hogy feloldja a szorongást, kimondja a bánatot, megfogalmazza a gyászt, azért is, hogy kikiáltssa az örömet, a boldogságot, a szerelmet, a büszke dacot, a „csak azért is”. Mert a dal szükségletből született; az emberi lélek egészségének biztosítója. Nem műsor, nem szórakozás vagy szórakoztatás, hanem emberi igény, kenyér a lélek éhségére (Bodza és Paksa, 2010 p. 7).”

A művészettel nevelés élménydús művelési lehetőség az oktatás-nevelés területén. A művészet közvetlen módon tanít. A gyermekek számára élményekkel teli a tanulási folyamat. A tevékenység során a gyermek maga is alkot, így a cselekvésen keresztül szerez információkat olyan alapértékekről, mint a család, a haza, a hűség, a szerelem, a barátság, a kitartás, a becsület, a nemzet, a hit, a tisztelet. Ha ezeket az értékeket elültetjük bennük a nevelés során, vélhetően később fontosnak tartják majd az életükben, és a művészetben is felismerik azokat (Szentirmai, 2013). A művészettel nevelésnek prevenciós szerepe van a lelki egészségnevelésben. A gyermek a művészeti tevékenység során kifejezi érzéseit, élményeit, kiengedi a felgyülemlett feszültséget, megtisztul a lelke, alkot, létrehoz valamit, és a tárgyon túl a lelkében, a belső világában, a személyiségében is létrejön valami. Az alkotási folyamatnak közösségteremtő szerepe is van, a gyermekek rácsodálkoznak egymásra, meglátják önmagukat a másokban, és a tevékenység során kialakulnak párbeszédük is. A művészet segíti a tanulási folyamatot is, melynek

során a gyermekek segítségül hívják a belső világukat a környezet változásainak feldolgozásához. Hogy ez a folyamat hatékony legyen, gazdagítanunk kell a belső világukat művészetekkel, hogy legyen mihez társítaniuk az információkat. A művészeti tevékenység végzése hat az érzékelésre, megmozgatja a fantáziát, az érzelmeket, fejleszti a problémamegoldó képességet, a gondolkodást, az értelmi képességekre is hatással van. Ezért fontos, hogy a mindennapi tevékenységek során magas színvonalon művészi értékeket közvetítsen a pedagógus, ezáltal gazdagodhat csak a gyermekek belső világa, így lehetséges alkotó embereket nevelni, mert fontos, hogy a cél nem művészek nevelése, hanem gondolkodó, problémákat megoldani tudó, alkotó, érző felnőttek nevelése (Kolosai, 2013).

3. Múzeumpedagógia – múzeumi tanulás

Manapság egyre elterjedtebb a tipikustól eltérő tanítási-tanulási formák alkalmazása. A tanulási tevékenység az iskola falain kívülre kerül. Rengeteg pedagógiai módszer, lehetőség rejlik az óvoda, iskola falain belül és túl is.

A múzeumpedagógia lényegében szem előtt tartja a „szórakozva tanulás” elvét, az egyes célcsoportok életkori sajátosságait, testi-lelki szükségleteit, középpontba helyezve a tapasztalati tanulást, olyan módszer mely a komplexitásra építve közvetíti a múzeumi tartalmakat (Takács, 2013 p. 49 idézi Schlichter-Takács és Csimáné, 2023 p. 742), meghatározó szemlélete a konstruktivizmus, beépíthető a köznevelés tartalmi keretébe, adaptív módszertan és élményközpontúság jellemzi (Ringert, 2022 p. 94-5 idézi Schlichter-Takács és Csimáné, 2023 p. 742).

A múzeumpedagógia állandó módszerei a szemléltetés, a megbeszélés és a magyarázat, gyakori módszerek továbbá a tárlatvezetés, szerepjáték, drámapedagógia, feladatlapokkal és foglalkoztató füzetekkel való információfeldolgozás, a tárgyalkotó, tevékenykedtető, mozgásos feladatok, valamint a projektmódszer és a kooperatív munka is (Schlichter-Takács és Csimáné, 2023, 2020). Az utóbbi idők technológiai fejlődése a múzeumpedagógiai eszközök korszerűsödését vonta maga után. Megjelentek a digitális tartalmak, az interaktív ismeretátadási csatornák. Az IKT alapú digitális múzeumi innovációk beépülnek a múzeumpedagógiai gyakorlatba is (Schlichter-Takács és Csimáné, 2020; Veres & Verók, 2017 idézi Ringert, 2022).

A múzeumi környezet hatékonyan, életszerű környezetben, élményszerűen segíti az óvodások tanulását. A gyermekek testi-lelki szükségleteihez igazodva szólítja meg a gyermekeket. Játékosan, élményeket nyújtva ad át ismereteket. Segíti a generációk közti párbeszédet (Koltai, 2019).

A múzeumi tanulás „egy olyan informális, önkéntes környezetben szerzett transzformatív, affektív tapasztalat, melyben új attitűdöket, érdeklődéseket, értékeléseket, meggyőződéseket vagy értékeket fejlesztünk ki” (Lord, 2007 p.17 idézi Fogelné és Schlichter-Takács, 2023 p.132). Eltér az iskolai, hagyományos tanulási folyamatoktól. Hooper-Greenhill szerint jóval kiszámíthatatlanabb, az iskolai tanulásnál: kíváncsivá tesz, gyakran teremt meglepő helyzeteket új ötleteket ihlet, többnyire mozgásban történik, jellemzőbb az egyéni irányítás, nyitottabb, kiszámíthatatlanabb, eltér a megszokott pedagógiai közegtől. A gyerekek a múzeumban egy sereg előre nem látott impulzussal találkozhatnak, szokatlan helyzetekbe kerülhetnek (Hooper-Greenhill, 2007; Koltai, 2011; Borz, 2016; Hegedüs, 2017 idézi Fogelné és Schlichter-Takács, 2023 p. 132).

A múzeumi tanulás többnyire alkalmoszerű, több érzékszerv bevonásával előtérbe helyezi a kooperatív módszerek használatát. A múzeumi tanulás lehetővé teszi, hogy a résztvevők saját tanulási stílusuk szerint tanuljanak, a tanulási eredmények helyett a tanulás folyamatára összpontosít (Pavlovic, 2021 idézi Schlichter-Takács & Csimáné, 2023, p. 741 idézi Fogelné és Schlichter-Takács, 2023 p. 133).

A gyermekek a múzeumban megismerhetik a múltat és összekapcsolhatják a jelenben meglévő ismereteikkel. Jelenleg sajnos kevesen foglalkoznak az óvodások múzeumi tanulásával, mégis a szakemberek fontosnak tartják a múzeumi tanulást, az élményszerzést. Mivel az óvodás korosztály gondolkodása sajátos, más módon fogadja be és dolgozza fel az információkat, ezért más módszereket szükséges kidolgozni az ő tanulási folyamatukhoz. Annak okán, hogy az óvodás és kisiskolás gyermekek felnőtt kísérelőkkel látogatnak el a múzeumba, őket pedagógusokat, szülőket, nagyszülőket is meg kell szólítani a múzeumnak. Tehát egy komplex programot kell készítenie a szakembereknek, mellyel a nevelési folyamatban résztvevő összes szereplő nézőpontját, igényeit figyelembe véve segíti a gyermekek múzeumi tanulását. A folyamatban a gyermeknek kell a középpontban állnia. Figyelembe kell venni, hogy a gyermek minden érzékszervével tanul, ezt alapul véve, többféle érzékelési módot biztosítani kell számára, mint látás, hallás, tapintás, szaglás... stb. A gyermek életkori sajátossága, hogy a játékon keresztül tapasztalja meg a világot, a környezetét, a játéktevékenység során fejezi ki az érzelmeit. A játék öröme hozzásegíti őket a hatékony tanuláshoz. Tehát fontos, hogy a múzeumi tanulás során is a játéknak, a személyes élményeknek kell dominálnia, mert ezekbe az élményekbe épülnek be az új ismeretek. Olyan környezetet kell teremteni a múzeumban, amely segíti a gyermek tanulását, melynek során valódi tapasztalatot gyűjt a gyermek, valódi cselekvést végez, tevékenyen szerez ismereteket. Az óvodás gyermek újra játssza az eseményeket, és a játékan keresztül érti meg a múzeumban átélt élményeit. Az óvodások emlékezete rendkívül jó, ebben a korban tanulják meg a legtöbb mondókát, verset, dalt, mesét, ezért érdemes ezeken keresztül közelebb hozni hozzájuk a világot, egyes jelenségeket a múzeumban is. Az óvodás korú gyermeket még érdeklik az ok-okozati összefüggések, tudnak és mernek kérdezni, fontos, hogy ezt a képességét megtartsuk, és a múzeumi környezetben is engedjünk teret neki. A gyermeknek időt kell hagyni a megfigyelésre is, csak annyi információt kell közölni vele, amennyit képes befogadni. A gyermekek a legjobban a játék és a mese közben képesek megfigyelni dolgokat. Ezekkel az eszközökkel érdemes felkelteni az érdeklődésüket, megmutatni nekik a jó példákat, a megfelelő viselkedési módokat, és megélhetnek számukra komoly témákat. A gyermek egy jó múzeumi élmény után vágyik arra, hogy szüleivel, nagyszüleivel is ellátogasson a múzeumba, és későbbi életszakaszaiban is szívesen megy majd. Így járul hozzá a múzeumi

tanulás az élethosszig tartó tanuláshoz (Kolosai, 2019). „A múzeumi tanulás tehát egyszerre teljesíti a társadalom, a szülők igényeit és elvárásait, valamint tiszteletben tartja a gyermek testi- és lelki szükségleteit.” (Kolosai, 2019 p.12) „A múzeum játékkal, mesével, személyes élményekkel nem elvezeti a valóságtól az óvodás gyermekeket, hanem szakértő módon vezeti el őket a valóság felé. A múzeumi tanulás adekvát formáinak kutatásalapú megteremtésével célunk ajtókat kinyitni, lejjebb szerelni ajtókilincseket.” (Kolosai, 2019 p.13)

4. Múzeumpedagógiai lehetőségek óvodásoknak Somogy vármegyében

4.1. A kaposvári Rippl-Rónai Vármegyei Hatókörű Városi Múzeum és múzeumpedagógiai kínálata

A múzeum Kaposvár Fő utcáján található, 1909-ben alakult meg. Azóta szervezetileg többször átalakult, jelenleg két épületben található, a kiállításai, a régészeti és képzőművészeti osztály, a könyvgyűjtemény a régi helyén a Fő utca 10. szám alatti épületben maradt, az igazgatóság, a néprajzi, természettudományi, történettudományi osztály és a restaurátorok a Kaposvár, Fő u. 101. szám alatti épületben kaptak helyet. 2013-ban a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága megszűnt, azóta Rippl-Rónai Megyei Hatókörű Városi Múzeumként működött tovább. (<http://smmi.hu/muzeum/bemutatkozas>) Állandó kiállításai az Afrika vadvilága, a Fényes ezüstök és aranyak Somogyországból (numizmatikai válogatás), a Somogyi kincsestár – Néprajzi látványraktár (ideiglenesen zárva, 2024.04.12.), a Karó közt a potyka (halászati kiállítás), a Kincsek Somogy földjéből (régészeti leletek), a Rippl-Rónai öröksége (20. századi magyar művészeti örökség), a Természeti örökségünk (a változatos somogyi táj bemutatása), az Újratöltve (néprajzi gyűjtemény). A Kaposvár 150 időszak kiállítás jelenleg (2024.04.12.) költözés miatt határozatlan ideig nem látogatható. Két virtuális kiállítása a Karó közt a potyka, és a Trianon 100 a múzeum honlapján elérhető. Vármegyei hatókörű múzeumként szakmai feladatokat lát el a következő gyűjteményekben: József Attila Emlékház – Balatonszárszó, Kunffy Lajos Emlékház – Somogytúr, Latinovits Zoltán Emlékház – Balatonszemes, Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény – Szenna, Zichy Mihály Emlékház – Zala. (<https://smmi.hu/kiallitasok/>) A múzeum változatos programjai közt szerepelnek könyvbemutatók, osztálykirándulások, táborok, szerteágazó témákban digitális gyűjteménye is gazdag (<http://smmi.hu/>).

A múzeumpedagógiai programok közül csak az óvodásoknak szóló lehetőségeket részletezem.

A buta róka: A foglalkozáson a buta rókáról szóló mese alkalmával a gyerekek megismerkedhetnek a különböző erdei állatok testfelépítésével, életmódjával és táplálkozásával. A foglalkozás a múzeum Somogyország vadászati kincsei című kiállításában, valódi állati preparátumok között zajlik. Kézbe vehetőek állati prémek, tüskés sünhátak, vaddisznó, nyúl és róka koponyák. Egyedi kérésre lehetőség van egyéb állatok mesébe illesztésére, vagy/és bemutatására. Ajánlott korosztály: 4-7 éves korig. A foglalkozás időtartama: 30-60 perc. Maximális létszám: 25 fő.

Bogarászsz velem! – "Nem minden rovar bogár, de minden bogár rovar.": Zenés-játékos múzeumpedagógiai foglalkozás során tudhatják meg a gyerekek a különbségeket. Megismerkedhetnek a rovarok fejlődésének 3 típusával, a testtájakkal, a testtájakon található jellegzetes szervekkel. Részletesen beszélnek nekik a somogyi erdőkben őshonos szarvasbogárról, mely 2017-ben az év bogara lett Magyarországon. A hazánkban élő lepkefajok jellegzetességeiről is hasznos információkat tudhatnak meg. Megismerkednek a lódarázssal, és a méhecskék rendkívül nagy élettani jelentőségével. A foglalkozás játékos és interaktív. Ajánlott korosztály: 4-7 éves korig. A foglalkozás időtartama: 60 perc. Maximális létszám: 25 fő.

Madár hangverseny: A gyermekek megtudhatják, hogyan kommunikálnak a madarak. A múzeumpedagógiai foglalkozás során megismerhetik a madarak osztályának jellemzőit. A különböző madaraknak nem csak az énekét, de rájuk jellemző tulajdonságaikat is bemutatják, melyek segítségével a vendégek megismerhetik a házi és a vadon élő fajokat, ragadozó, növényevő és mindenevő példányok közötti különbségeket, a különböző fészekrakási szokásokat, a csapatos és a magányos életvitelt kedvelő madarak közötti különbségeket. A hangverseny résztvevői: házi kakas; meggyvágó; fácán; széncinege, vetési varjú; barna rétihéja; fecske. Ajánlott korosztály: 4-7 éves korig. A foglalkozás időtartama: 60 perc. Maximális létszám: 25 fő.

Sündörgő, minden, ami sün: Interaktív múzeumpedagógiai foglalkozás óvodásoknak, ahol megtudhatnak mindent a Sünökről. Megismerkedhetnek életvitelével, élőhelyével, táplálkozásával, testfelépítésével, mindezt számukra kialakított tudásanyag átadás kíséretében zenével, mondókákkal, játékokkal. A foglalkozás közben megjelenik egy élő Süni, akit megsimogathatnak, kézbe vehetnek a gyerekek, így még gazdagabb élményt szereznek. Ajánlott korosztály: 4-7 éves korig. A foglalkozás időtartama: 60 perc. Maximális létszám: 25 fő (<http://smmi.hu/muzeumpedagogia/ovisoknak>)

4. 2. A Marcali Múzeum és múzeumpedagógiai kínálata

A Marcali Múzeum 1972-től működik az egykori börtön épületében, mely köré 2011-ben új modern épületrészek épültek. 1992-től Marcali Város Önkormányzata a fenntartója. 2000-től muzeológust, 2003-tól restaurátort, 2014-től múzeumpedagógust foglalkoztatnak. (<https://marcalimuzeum.hu/muzeum-tortenete/>) Állandó kiállításai: Mesterek és műhelyek (mesterségek bemutatása), Minden trófea egy önálló emlékmű (vadászati és emlékkiállítás), Forgách család, Historia Ecclesiae Marcaliensis (egyháztörténeti), Az én iskolám egykor és ma (iskolatörténeti), Csapatemlékhely a Marcali Hivatásos Tűzoltóságon, Balaton-Mária-Fürdő • 1896-1945.

(helytörténeti). (<https://marcalimuzeum.hu/category/allando-kiallitasok/>) Mindezek mellett számos programmal és digitális tartalmakkal is várják az érdeklődőket. Digitálisan elérhető a múzeum honlapján hét publikáció, kettő virtuális kiállítás és kettő film. A felnőtteknek szóló, gazdag digitális tartalmak mind Marcali városához köthető személyekkel, nevezetességekkel és a város történelmével kapcsolatosak. Gyermekeknek az ünnepekhez, egyes időszakokhoz kapcsolódó játékok, színezők találhatók a digitális tartalmak között. (<https://marcalimuzeum.hu/>)

A múzeumpedagógiai kínálatból, melyben az általános és középiskolás korosztály számára is széles választék található, csak az óvodásoknak szóló programokat részletezem a következőkben.

Múzeumi érzékenyítő – ismerkedés a múzeummal: A program az először múzeumba látogató gyermekeknek nyújt hasznos információkat a múzeum működéséről, a gyűjteményekről, a múzeumlátogatóktól elvárt viselkedési normákról, és a Marcali Múzeumba érkező óvodások megismerkednek a múzeum Mesterek és műhelyek című állandó kiállításával is.

Itt a farsang, áll a bál! Farsangi népszokások: Archív fotók és filmfelvételek, tárgyak segítségével felelevenítik a farsangi népszokásokat.

Húsvéti barkácsoló: Az ünnephez kapcsolódó népszokások és mai hagyományok megismerése alkalmával a húsvétot szimbolizáló jelképeket barkácsolnak.

Ismerkedés a pünkösdi hagyományokkal: A kisfiúkkal pünkösdi királyválasztás, a kislányokkal királynét választanak, virágos koszorút, pártát készítenek, s pünkösdi körjátékban táncolnak és énekelnek.

Novemberben Márton napján: A gyermekek megismerkedhetnek Márton püspök életének fontos állomásaival, a Márton napi hagyományokkal. Készíthetnek lámpásokat, vagy libácskákat.

Adventi mézeskalács készítés: A látogatók elkészíthetik ütőfákkal és bádogszagatókkal az ajándéknak vagy karácsonyfadísznek szánt mézeskalácsaikat.

Kis karácsony, nagy karácsony: A téli ünnepkör népszokásait archív filmekkel, fotókkal, a drámapedagógia eszközeivel dolgozzák fel. A térségben máig élő bábtáncoltató betlehemezést rekonstrukciós film segítségével, eredeti és műtárgymásolat betlehemekkel és bábokkal szemléltetik.

Hulladékból hasznosat! Játékkészítés újrahasznosított anyagokból: Újrahasznosított anyagokból használati tárgyakat, hangszereket, játékokat készítenek (<https://marcalimuzeum.hu/muzeumpedagogia/>).

4.3. Szennai Skanzen és múzeumpedagógiai kínálata

A Szabadtéri Néprajzi Múzeum tagintézményében, a Szennai Skanzenben megismerkedhetnek a látogatók a Zselic népi építészetével. Kaposvártól 8 km-re, a Zselici Tájvédelmi Körzet területén fekszik. Az 1978-ban megnyílt szabadtéri néprajzi múzeum egy élő falu közepén, a közösség aktív részvételével jött létre. „Alapvető célja, hogy megőrizze és bemutassa Zselic és Belső-Somogy sokszínű népi kultúráját, gazdag tárgyi és szellemi örökségét. Az épített örökség megóvásáért és hiteles áttelepítéséért a múzeum 1982-ben elnyerte a rangos Europa Nostra-díjat.” (<https://szennai.skanzen.hu/hu/szennai-skanzen/kik-vagyunk/szennai-skanzen-tortenete>) A múzeumban öt lakóház gazdasági épületekkel, három szőlőhegyi pince, két szakrális kisemlék, valamint egy mezőgazdasági gépszín tekinthető meg. A Szennai Skanzen a Szennai Szabadtéri Néprajzi Múzeum tagintézményeként működik 2013 óta. „Az intézmény a mindennapi életben hasznosítható gyakorlati tudás közvetítésével segíti a népi hagyományok jobb megértését, visszatartását és mai használhatóságát, hozzájárul a magyar kultúra hazai és nemzetközi szintű népszerűsítéséhez.” (<https://szennai.skanzen.hu/hu/szennai-skanzen/kik-vagyunk/szennai-skanzen-tortenete>)

További gyűjteményei a Mesetér meséi, melyek online is elérhetők, és a hozzájuk kapcsolódó mesetárgyak, melyek segítségével felidézhetjük kedvenc népmeséinket. A Látványtár adatbázisban a Szennai Skanzen új állandó kiállításában fellelhető tárgyak online is felfedezhetők.

A szolgáltatások között fellelhető családi nap, csapatépítő program, születésnap szervezése, és lehetőség nyílik a szabadtéri múzeum területén fotózásra, filmezésre, esküvői fotózásra is. Ezekről a szolgáltatásokról a múzeum honlapján lehet bővebb információkat olvasni, ahogy az egyes múzeumpedagógiai lehetőségekről is.

Hat témahét során a gyerekek képet kapnak arról, hogy Somogyban milyen szokások, hagyományok kapcsolódtak az adott jeles napokhoz. A játékos foglalkozások során minden érzéküket megmozgatják. A tematikus programok a feltüntetett időszakban érhetők el.

„Ősszel érik...” (szeptember vége – október eleje): Ezen a tematikus héten a gyerekek játékosan, mesés keretek között ismerik meg a szüreti szokásokat, munkákat, a régi eszközöket, a zselici pincéket. Ajánlott korosztály: 5 – 14 éves korig. Időtartam: max. 90 perc.

„Libafarsang, libabál” c. Szent Márton napi tematikus foglalkozás (november eleje): A látogatók közösen megismerkednek Szent Márton legendájával, e jeles naphoz kötődő szennai szokásokkal, az ezen a napon tiltott tevékenységekkel, a kukorica kobozással és a csuhéjáték készítésével. Ajánlott korosztály: 5 éves kortól. Időtartam: max. 90 perc.

„Szép jel, szép csillag” (december eleje): A gyermekek megismerik az adventi időszak jeles napjait és szokásait, a rontó-bontó Luca boszorkány megelevenedését, kotyolás szokását. Mézeskalácsot süthetnek és a Betlehemes interaktív mese szereplői lehetnek. Ajánlott korosztály: 5-10 éves korig. Időtartam: max. 90 perc.

„Itt a farsang, áll a bál” (február): A farsang időszakában a Szennai Skanzenben megelevenednek a jellegzetes somogyi farsangi szokások: medvetáncoltatás, alakoskodás, zajkeltő eszközök készítése, farsangi finomságok készítése. Mindez mesével, tánccal, zenével, jelmezekkel. Ajánlott korosztály: 5-14 éves korig. Időtartam: max. 90 perc.

„Tavaszi szél” (március -április): A résztvevők megismerhetik a böjti és húsvéti szokásokat, játékokat. Tojásdíszítés, locsolóverstanulás után megtudhatják, mi az a csingázás vagy a kókányolás. Ajánlott korosztály: 5-14 éves korig. Időtartam: max. 90 perc.

„Süss fel nap, Szent György nap” (április vége): Szent György napján a gyermekek megismerkednek a birkanyírás, a gyapjú lazítás és a gyapjúfonás fortélyjaival. Aztán közösen utána járnak, hogy kik voltak azok a régi zselici tudós pásztorok. Ajánlott korosztály: 5-12 éves korig. Időtartam: max. 90 perc.

„Cucorkázás” (május – június): Pünkösd előtt a cucorkázás szokását megtanulva a gyerekek házról házra járva köszöntik a falu lakóit. A májusfa körbetáncolását követően a leányok gyöngykalárist készíthetnek, a legények pedig pünkösdi királyt választanak. Ajánlott korosztály: 5-10 éves korig. Időtartam: max. 90 perc. (<https://szennai.skanzen.hu/hu/tanulas/ovoda-soknak-iskolasoknak/szezonalis-muzeumpedagogiai-programok>)

A múzeumi órák egész évben elérhetőek.

„Meseház”: Egy mese és számtalan játék vár a Múzeum több mint százötven éves házai között a gyerekekre. Sosem látott tárgyakkal és ismeretlen szavakkal találkozhatnak mesés, játékos keretek között. Ajánlott korosztály: 4-9 éves óvodások, iskolások. Időtartam: 60-90 perc.

„Fűben, fában...” Fűben fában orvosság!: A Múzeum kaszálóján sétálva megismerhetik a gyerekek a gyógynövényeket. Megtudhatják, hogy mit mikor érdemes gyűjteni, hogyan kell tárolni a gyógynövényeket, hogyan lehet gyógyteát vagy krémet készíteni belőlük és ezeknek milyen hatása van a szervezetre. Ajánlott korosztály: 6 éves kortól. Időtartam: max. 90 perc.

TÉMANAPOK: A múzeumi órák bővített foglalkozásként is kérhetők, átlag 3-6 órás időtartamban.

MÚZEUMPEDAGÓGIAI KÉZMŰVES FOGLALKOZÁSOK:

Ajánlott korosztály: 7-99 éves korig. Időtartam: max. 90 perc. A kézműves foglalkozások néprajzi bemutatóból és kézzel történő alkotásból állnak. Választható kézműves tevékenységek: nemezelés, fonás, agyagozás, csuhé-, káka- és vesszőfonás, gyöngyfüzés. Ezek közül a nemezelés és az agyagozás óvodások számára is elérhető. (<https://szennai.skanzen.hu/hu/tanulas/ovodasoknak-iskolasoknak/a-szennai-skanzen-muzeumpedagogiai-kinalata>)

4.4. Látogatható muzeális intézmények Tabon

A *Nagy Ferenc Galéria*, a fafaragó művész életművének hagyatéka, 8660 Tab, Kossuth Lajos utca 93. szám alatt található. Nagy Ferenc 1920-ban született Tabon. Szegény családból származott, mesterséget tanulni nem volt lehetősége. Katonai szolgálata alatt kezdett fafaragással foglalkozni. Autodidakta módon tanulta a fafaragást, melynek szinte minden műfaja megjelenik munkásságában. Művészete Somogy hagyományaiból táplálkozott, alkotásaiban találkozunk a népművészet és a szobrászat. Köztük láthatunk nagy léptékű domborműveket és figurális alkotásokat egyaránt. 1954-től a Népművészek Szövetségének alkotóközösségéhez tartozott. 1955-ben a Varsóban tartott V. Világ Ifjúsági Találkozón gyönyörűen faragott kürtjével elnyerte a képzőművészeti nagydíjat, és jutalmul vendégként vehetett részt a Moszkvában rendezett VIT-en. Művei egyre finomabbak változatosabbak lettek. A fa-, csont-, és szarufaragás technikáját egyre tökéletesebben alkalmazta. 1956-ban megkapta a Népművészet Mestere címet. 1976-ban önálló kiállítása volt a Nemzeti Galériában. Tevékenységével nagymértékben hozzájárult Tab kulturális életének fellendítéséhez, a hagyományápoláshoz. 1981-ben „Tab Nagyközségért”, 1992-ben „Tab városért” emléklakettet kapott. 1992-ben „Somogyért” kitüntető díjat, és „Tab város Díszpolgára” kitüntetést kapott. Műveiből 1983-ban nyílt állandó kiállítás Tabon, mely halála után a hagyatéki anyaggal is gazdagodott. 1999-től kibővített és felújított épületben várja látogatóit a Nagy Ferenc Galéria. Az intézmény a Városi Könyvtár gondozásában működik. Látogatható szerdától vasárnapig naponta 10:00 – 14:00 óráig. (<https://tabikonyvtar.hu/nagy-ferenc-galeria/>)

Magyar Néprajzi Gyűjtemény, somogyi és erdélyi néprajzi gyűjtemény, 8660 Tab, Petőfi Sándor utca 1. szám alatt található. A gyűjteménynek egy múlt századi épület ad helyet, mely egy zsidó cipésmester tulajdonában volt. Az alsó szintet műhelyként, a felsőt lakásként használták. A családot 1944-ben elhurcolták, soha nem térhettek vissza otthonukba. Az ingatlant később államosították, majd évtizedekig különböző közcélokra használták. Eredeti állapotának visszaállítására 2006-ban került sor. A tabi Magyar Néprajzi Gyűjtemény kiállítási anyagát

Csepinszky Mária adományozta a városnak, ahol állandó kiállításon mutatják be a népművészeti kollekciót. Mária tevékenyen részt vett az Europa Nostra – díjas szennai falumúzeum létrehozásában is. Fiatal korát Tabon töltötte, szoros a kötődése a városhoz. Már gyermekkorától gyűjtötte a népi használati tárgyakat, eszközöket. A gyűjtemény napjainkra több mint ezer darabból áll. Egy évtizeden át a szennai falumúzeum gondnoka volt. Sokat tett népi értékeink, hagyományaink fennmaradásáért. Szakmailag elismert, számos díjat, kitüntetést kapott. Szenna és Tab díszpolgára, Széchenyi emlékérmét, Kós Károly díjat, Somogy Polgáraiért Díjat vehetett át. Az épület átadására és az Édes Erdély – drága Somogyország kiállítás megnyitására 2006. augusztus 20-án került sor. Az intézmény szintén a Városi Könyvtár gondozásában működik, és szerdától vasárnapig naponta 10:00 – 14:00 óráig látogatható. (<https://tabikonyvtar.hu/magyar-neprajzi-gyujtemeny/>)

5. A tabi Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda bemutatása

Az intézmény fenntartója a Kaposvári Egyházmegye. Az óvodát 1993. szeptemberében alapította Dr. Takács Lajos c. apát, nyugalmazott tabi plébános. Az alapítás óta folyamatosan fejlődő intézmény legfőbb célja mindvégig a hit felébresztése volt a gyermekekben és az életkorukhoz mért fejlesztés. (Nagy-Kálsecz: Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda pedagógiai programja) Az óvoda 75 férőhelyes, de jelenleg megemelt létszámmal, 78 fővel működik, mely gyermeklétszám három csoportra oszlik. Minden csoportban 2 óvodapedagógus és egy dajka tevékenykedik, emellett a csoportok munkáját egy pedagógiai asszisztens, az óvoda életét pedig 2 fő technikai dolgozó segíti. Az általános iskola alsó és felső tagozatába összesen 172 diák jár. Az iskola diákjainak oktatásával 13 pedagógus foglalkozik.

A gyermekközösség szociokulturális háttere nagyon változatos. Tabról és vonzáskörzetében lévő apróbb falvakból egyaránt járnak ide gyermekek.

Az intézményben a nevelő-oktató munka keresztény értékekre alapozva zajlik. Az óvodai nevelés célja az pedagógiai alapprogramban megfogalmazottak szerint a gyermekek bevezetése a keresztény hit és élet világába. Az óvodában a játék és tanulás egy sajátos világszemlélettel történik. Az intézmény számára az egyik legfontosabb dolog a család szentsége. (Nagy-Kálsecz: Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda pedagógiai programja) Számos rendezvény erősíti és elősegíti a családi összetartást, közösségformálást. Ilyenek például a családi nap, az őszi hálaadó, a Szent Márton napi lámpás felvonulás, melyek mindegyike remek hangulatban telik, és az iskola és óvoda közös kapcsolatát is erősítik ezek a programok.

6. Adventi készülődés - témahét a tabi Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvodában

(Család témakör – Szent Család története 2023. november 27. – 2023. december 1. és 2023. december 7. – saját tervezésű program a múzeumpedagógia beépítésével)

A tabi Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda munkáltatóként helyet és lehetőséget biztosított számomra, hogy dolgozatom gyakorlati részét elkészíthessem. Egyházi intézményként a vallás a gyermekek minden tevékenységét átszövi. Eredeti terveimhez igazodva megbeszéltem a választott csoport óvodapedagógusával és az óvodavezetővel, hogy Márton nap után az adventi időszak elején megvalósíthatom a témahetet. Eszerint választottam a család, szeretet, adventi készülődés témát, mely köré szerveződik az egyházi óvodai élet is ebben az időszakban. Az óvodai adottságokat, a helyi és a környékbeli lehetőségeket figyelembe véve kezdtem el tervezni a témahét tevékenységeit. A Szent Család történetére építettem fel az egész hetet és ezt kiegészítve a decemberi jeles napokhoz kötődő szokásokkal a múzeumpedagógiai foglalkozást egy külön napra terveztem. Kezdeként a család és a szeretet témakörhöz kapcsolódóan tanultunk egy imát. Majd a mese foglalkozás alkalmával óvodás korú gyermekeknek írt Bibliai történet előadásával folytattam a tevékenységet. Árnyszínház segítségével terveztem érzékelteni az ünnep jelentőségét. A színházat, a bábokat és a kellékeket saját magam készítettem. Előzetes tapasztalataim alapján arra számítottam, hogy a gyermekek érdeklődését könnyen felkeltem és hosszú távon megtartom ezzel az előadásmóddal. A történetre utalva találtam ki az ábrázoló tevékenységet. Egy nagy fekete kartonra felrajzoltam nekik Mária számárháton, József, a horizont és a távolban lévő Betlehem városának körvonalait. A fekete karton az éjszaka érzékeltetésére szolgált. A színeket is az éjszaka sötétjéhez választottam. A csillámpor a Szent Család és az éjszakai égbolt kiemelését segítette. A képet pontozós technikával készítettük el. A közös alkotás célja az volt, hogy elmélyítsem a gyermekekben a közösséghez tartozás, az egymásra figyelés fontosságát, fokozzam az ünnepi készülődés élményét. Az alkotás elkészülte után hagyományteremtő szándékkal is az előbbieket megerősítve kezdtük el a napi imádságot egymásért és saját családjukért fohászkodva. A következő tevékenységet külső helyszínre terveztem. A Nagy Ferenc Galériában megtekintettük a fafaragó művész vallási témájú alkotásait. A látogatás célja, hogy a gyermekek megismerjék a környezetükben megtalálható értékeket, és megtapasztaljanak másféle ábrázolási módokat. Jelen esetben az óvodában síkban

ábrázoltunk, a Galériában térbeli ábrázolást láthattunk. A Galériába gyalogosan jutottunk el. Sétánk során megfigyeltük a környezetünket, az ünnepi előkészületeket a városban. A negyedik napra zenei alkotótevékenységet terveztem, majd levezetésként mézeskalácsdíszítést. A zenei alkotótevékenység során ismert és új téli dalokat hangszeres kísérettel láttunk el, felébresztve a gyermekek kreativitását. A közös játékkal, énekléssel, hangszerek használatával újabb élményekkel gazdagodtak. Levezetésként terveztem a Szent Családot ábrázoló mézeskalácsok díszítését cukormázzal. Az ötödik napra advent első vasárnapja előtti óvodai gyertyagyújtást terveztem a csoportban az óvodapedagógus vezetésével. A gyertyagyújtás témája az adventi koszorú, a gyertyák jelentése, az első gyertya meggyújtása, a család és a szeretet. A hetet bekerezve a hét első és utolsó napján a foglalkozások végén az óvónő által „szeretetölelésnek” nevezett és már korábban is alkalmazott érzékenyítő tevékenység történt.

A múzeumpedagógiai foglalkozást a kedvezőbb időbeosztás miatt a következő hétre terveztem. A vármegyei múzeumpedagógiai lehetőségeket feltérképezve a tabi kötődés (Csepinszky Mária) és a változatos programok miatt a Szennai Skanzenre esett a választásunk. Eredetileg szerettünk volna ellátogatni a gyermekekkel Szennába, de felmérve az útiköltséget és a téli utazással járó kellemetlenségeket egy kompromisszumos megoldásra jutottunk Farkas Gergely szennai múzeumpedagógussal, miszerint elhozzák nekünk Tabra a kiválasztott szennai múzeumi programot. Hogy így is adott legyen a múzeumi környezet, a programnak a Magyar Néprajzi Gyűjtemény adott helyet. Így Gergely, ismerve a hely adottságait, módosította az eredeti foglalkozás tervét.

(A dolgozatban megjelenő fényképeket szülői hozzájárulással használtam fel. Ehhez tartozó nyilatkozatokat lásd az 5. számú mellékletben.)

6.1. Mesefoglalkozás

Hétfő: Mese foglalkozás tervezet (bővebben lásd 1. számú melléklet)

A tevékenység helye: Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda, Báránka csoport.

A tevékenység ideje: 2023. 11. 27.

A tevékenység vezetője: Tobakné Huber Eszter óvodapedagógus hallgató.

Korcsoport: 3-7 évesek.

A tevékenység tartalma: Család, szeretet. A Szent Család története.

A tevékenység előzménye: Beszélgetés a családról, a szeretetről. A gyermekek családi fényképeinek megtekintése. Család, szeretet témakör bevezetése (családi fotók megnézése, családtagok viszonya egymáshoz).

A tevékenység típusa: ismétlő és új ismeretet feldolgozó.

A tevékenység szervezeti formája: kötetlen.

A tevékenység eszközei: síkbábok, árnyszínház, családi fényképek.

A tevékenység módszerei: beszélgetés, bemutatás, magyarázat.

A tevékenység várható menete:

I. Kezdő szakasz

Szervezési feladatok: hely biztosítása a szőnyegen, eszközök kipakolása

Motiváció: Mesepárnák kiosztása. Tetszőleges dallam játszása kalimba hangszeren.

II. A tartalom feldolgozásának várható menete: Tanulunk egy imát, amit elmondhatnak a Szent Családért és a saját családjukért minden este otthon.

Ima:

„Kezem imára kulcsolom,

jó Istenhez fohászkodom.

Áldd meg, kiket szívem szeret,

szüleimet, testvéreimet!

Ámen!” (Grolyóné, 2015. p. 27., a kép forrása: https://www.google.com/imgres?imgurl=https://c8.alamy.com/comp/2D9PGWC/nativity-scene-of-baby-jesus-in-manger-with-mary-and-joseph-vector-illustration-sketch-doodle-hand-drawn-with-black-lines-isolated-on-white-background-2D9PGWC.jpg&tbnid=Oq2mKz20uOEY0M&vet=1&imgrefurl=https://www.alamy.com/stock-photo/baby-jesus-manger.html?blackwhite%3D1&docid=zMKeSK_SamCWOM&w=803&h=1390&itg=1&hl=hu-HU&source=sh/x/im/m5/4&shem=uvafe2 lásd 2. számú melléklet)

A gyerekek invitálása a mese meghallgatására:

„Egyszer régen, nagyon régen kint jártam a meseréten. Ahogy mentem, ahogy jártam, tudjátok, hogy mit találtam? Semmi mást, csak egy mesét, kezdem is a legelejét.”

A Szent Család-járás története (árnyszínház): Jézus születése (Sipos, 2013 p.126-127 lásd 3. sz. melléklet) című történet elmesélése. Megkérem őket, hogy először csendben hallgassák végig a hozott mesét. A mese felépítése: a/ bevezetés: Mária és József házasodni készül. b/ bonyodalom: Gábrriel arkangyal meglátogatja Máriát. Elmondja neki az örömhírt. c/ kibontakozás:

Mária és József elfogadja Isten akaratát. Összeházasodnak. A császár rendelete alapján Betlehembe kell menniük. d/ tetőpont: Nem találnak szállást. e/ megoldás: Jézus egy istállóban születik meg. A mesehallgatás során szómagyarázat: házasság, esküvő, Szentlélek, Isten Fia, császár, rendelet, népszámlálás, szállás, fogadó. A mesében megjelenő képek segítségével a család, a szeretet, a bizalom, az összetartozás, az önzetlenség fogalmának megértése, fantázia és képzelőerő élénkítése, fejlesztése, segítőkészség, empátia fejlesztése.

Mese után lágy levezetésként meghallgatjuk a Fel nagy öröme... (<https://www.youtube.com/watch?v=QKYcjat8Nvw>) kezdetű dalt.

III. Befejezés

Visszavezetés játéktevékenységbe:

Szeretetölelés: Körben ülünk és mindenki odamehet valamelyik társához, hogy megölelje.

Babakonyhai játék - családi szerepek megjelenítése.

Megvalósítás: 2023. november 27. hétfő – Mese foglalkozás: Család, szeretet. A tevékenységet 3-7 éves korosztályra terveztem. A csoportban már korábban használtam az általam készített árnyszínházat meséléshez, így amikor meglátták a gyermekek az előkészítés során az eszközöket, fokozott érdeklődést mutattak. Tudták, hogy hamarosan a mesepárnákat is kiosztjuk, ezért kérdés nélkül elpakolták a játékokat a szőnyegről. Miután mindenki megkapta a párnáját, beszélgettünk a családukról, kik tartoznak a családhoz, miért család egy család. Akik hoztak fényképet, azok megmutatták a csoportnak, és elmondták, hogy kik vannak a képen. Aztán elmesélték, hogy ki hogyan szokott segíteni a szüleinek, testvérének. Elmondtam nekik az imát /„*Kezem imára kulcsolom, jó Istenhez fohászkodom. Áldd meg, kiket szívem szeret, szüleimet, testvéreimet! Ámen!*”/ (Grolyóné Szabó É.,2015), melyet ezután közösen is elmondtunk egyszer. Megbeszéltük, hogy ezt otthon is elmondhatják minden nap. Az ima után megnyitottuk az árnyszínház kapuit. Elmeséltem nekik a Szent Család történetét. (Sipos E., 2013) Majd meghallgattuk a *Fel nagy öröme...* (<https://www.youtube.com/watch?v=QKYcjat8Nvw>) kezdetű dalt. Ezután következett a „szeretetölelés”. Körbeálltunk a szőnyegen, megbeszéltük, hogy mi is egy nagy család vagyunk, akik szeretik egymást. Ekkor mindenki megölelhette azt a társát, akit szeretett volna.

1. kép: Mese árnyszínház segítségével
Készítette: Szabó Lilla

2. kép: Szeretetölelés
Készítette: Szabó Lilla

6.2. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Kedd: Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka tervezet (Lásd 1. számú melléklet)

Szent Családot ábrázoló kép elkészítése közösen, ábrázoló tevékenység keretében a Báránka csoportban. Fültisztító pálcikával fekete kartonra csillámporos temperával elkészítve Mária és József útja Betlehembe.

Foglalkozás helye: Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda.

Korcsoport: 3-7 évesek, vegyes. Foglalkozó neve: Tobakné Huber Eszter óvodapedagógus hallgató.

Foglalkozás ideje: 2023.11.28. Foglalkozás tárgya: Vizuális nevelés. Alkalmazott technika: festés. Foglalkozás típusa: gyakorló. Foglalkozás szervezeti formája: kötetlen.

Anyagok, eszközök: fekete karton, fehér ceruza, barna, világosbarna, sötétkék tempera, arany-színű és fehér csillámpor, fültisztító pálcika.

Környezet kialakítása: hagyományos elrendezés.

Foglalkozás előzménye: mese Jézus születéséről, Ima a családért tanulása.

A foglalkozás várható menete:

I. Előkészítés, szervezés:

Eszközök előkészítése: Fekete kartonra rajzolt kép, tálcák a temperának, fültisztító pálcikák, tempera, csillámpor előkészítése, asztal leterítése. A gyerekek segítenek leteríteni az asztalt. A helyszín előkészítésével lehetőséget teremtek az érdeklődés felkeltésére a tevékenység iránt.

II. Ráhangolás, motiváció:

„Fel nagy örömré...” kezdetű dal meghallgatása. Elhelyezkedés az asztalnál, ruha ujjának feltűrése. A dal hallgatásával a gyerekek is csatlakoznak az előkészületekhez, kérdéseket tesznek fel. Az dal elindításával kíváncsiságuk felszínre kerül. A beszélgetés alatt bemutatom az eszközöket, felhívom a figyelmet a helyes használatukra.

III. Alkotómunka:

Szemléltetés: színek kiválasztása az egyes területekre, fültisztító pálcika használata.

A kép alsó részét sötétbarna temperával pöttyözik a gyermekek. A kép felső részét sötétkék temperával pöttyözik a gyermekek. A képen Mária, József és a szamár alakját világosbarna temperába kevert arany csillámporral pöttyözik a gyermekek. A betlehembe vezető utat is arany csillámporral emeljük ki. Betlehem városának vonalait arany színű filctollal emeljük ki. A csillagos égboltot fehér csillámporral díszítjük. A munkafolyamat egyes lépéseinél a nehezebben haladóknak segítséget nyújtok. Dicsérettel ösztönzőm őket, hogy törekedjenek az igényes kivitelezésre. Finommotorika fejlesztése: megfelelő mennyiségű festék használata, a vonalakon belül festés az egyes formáknál. Szem-kéz koordináció fejlesztése: alkalmazott technikák megfigyelése, kipróbálása, gyakorlása során. Érzékelés-észlelés fejlesztése: formaérzékelés, alaklátás. Figyelem fejlesztése: a technikák bemutatásánál. Testséma fejlesztés: kéz, ujj, tenyér megnevezésével. Verbális fejlesztés: cselekvések, technikák megnevezése. Tervezői és kivitelezői alkotó képességek fejlesztése. Kompozíciós készség: a fültisztító lenyomatának elhelyezése a megfelelő távolságban és irányban a képen. Technikai fogások elsajátítása: a fültisztító pálcikával való festés elsajátítása. Megfigyelő és koncentráló képesség fejlesztése: hogyan helyezkednek el az alakok a képen. Esztétikai érzékenység fejlesztése: a festéket ne maszatolja el, esztétikusan rendezze el a lenyomatokat a képen.

Célkitűzés:

Esztétikus kép készítése Mária és József útjáról, finommotorika fejlesztése, festés gyakorlása. A családi összetartozás és a szeretet fontosságára felhívni a figyelmet.

IV. Lezárás:

Beszélgetés a Máriáról, Józsefről, Jézus születéséről. Miért fontos a családi összetartozás és a szeretet? Visszacsatolás a mesére. A kész mű kihelyezése a faliújságra.

Jelek felhelyezése a faliújságra. Az imákat kiosztjuk.

Megbeszéljük, hogy minden gyermek „vendégül láthatja” egy estére a Szent Családot. Minden gyermeknek a jelét feltesszük a kép alá a faliújságra, és minden nap kiszámolunk egy kisgyermeket, akinek a jelét a kép fölé tesszük, ennek a kisgyermeknek a családjáért is imádkozunk,

akinek aznap fent van a jele a kép fölött. Minden kisgyermek megkapja az imát papírra írva, melyet otthon a családjukkal elmondhatnak este közösen. Karácsonyig minden gyermekre sor kerül. Péntekenként és szünet előtti utolsó napon annyi gyermek jele kerül fel a kép fölé, ahány napig nem jönnek óvodába, így senki sem marad ki.

Megvalósítás: 2023. november 28. kedd – Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka tevékenység: Mária és József útja Betlehembe. Az eszközök előkészítése során a gyermekek érdeklődve ültek az asztal köré. A multimédiás eszközön elindítottam az előző napon hallgatott *Fel nagy örömrre...* kezdetű dalt. A gyermekek négyen ültek egyszerre az asztalnál. A sötétkék festékkel az éjszakai háttérrel festették, a barna festékkel a talajt, az aranybarna festékkel pedig a számaron ülő Máriát és Józsefet. Az éjszakai égboltot fehér csillámporral, a Betlehembe tartó párt pedig arany csillámporral emeltük ki. A tevékenység ideje alatt karácsonyi dalokat hallgatunk. Miután elkészült az alkotás, elmondtuk az előző nap tanult imát a Szent Családért. Száradás után kitettük a képet a faliújságra. Mellé tettük minden kisgyermek óvodai jelét, kiraktuk a kinyomtatott imát, majd a következő karácsonyi kiolvasóval kiszámoltuk az első kisgyermeket, akiért az egész csoport imádkozott aznap közösen és otthon a családjukkal együtt is a gyermekek.¹ Ezután karácsonyig a csoportban az összes gyermek jele felkerült az ima alá, minden nap imádkoztunk egy gyermekért és családjáért.

3. kép: A Szent család útja Betlehembe
Saját készítésű kép

4. kép: Az óvodai jelek és az ima a faliújságon
Saját készítésű kép

¹ Kiolvasó: „Betlehemben házikó, Házikóban ágyikó. Ágyikóban vándorok, Ujjaimon számolok! Egy Gáspárnak aranya, Menyhértnek van olaja, Boldizsárnak tömjén tál, Jézuskának csillag jár! Máriának a jászol, József jó hírt tolmácsol. Bárány, ló, föld így kerek. Világban a szeretet!” Lant Györgyi: Karácsonyi kiszámoló.

6.3. Séta a városban

Szerda: Séta a városban – ünnepi készülődés megfigyelése, 2023.11.29. tervezet

Megtekintjük a Tabon található Nagy Ferenc Galériában a művész vallási témájú alkotásait (népi iparművész) 10:00 – 10:45 Sebestyén Árpádné Nelli (Városi Könyvtár vezetője) és Halász Zsuzsanna (Nagy Ferenc unokája) vezetésével. (26 gyermek, 3 kísérő) Megfigyeljük, hogy a művész térben ábrázolja az alakokat, mi síkban ábrázoltuk. Keressük az alkotások között a gyermekek számára ismert alakokat. Beszélünk Máriáról, Józsefről és Jézusról. Visszagondolunk korábbi ünnepekhez kötődő személyekre, akiknek alakját felismerjük a művek között.

Megvalósítás: 2023. november 29. szerda – Séta a városban, ünnepi készülődés megfigyelése, látogatás a Nagy Ferenc Galériában. A csoport izgatottan várta a múzeumi látogatást. A Galériában Nagy Ferenc unokája Halász Zsuzsanna és a Városi Könyvtár vezetője Sebestyén Árpádné kalauzolt minket. A gyermekek érdeklődve hallgatták Feri bácsi munkásságáról szóló történetet, majd figyelmesen végig néztük a kiállítást. Vallási témájú műveknél több általuk már ismert alakot megneveztek. A látogatás végén visszaindultunk az óvodába és olyan szerencsések voltunk, hogy végig nézhettük, amint felállítják a várost díszítő egyik karácsonyfát.

5. kép: Séta a városban.
Saját készítésű kép

6. kép: Látogatás a Nagy
Ferenc Galériában
Saját készítésű kép

7. kép: Karácsonyfa állítás
a Galéria előtti téren
Saját készítésű kép

6.4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Csütörtök: Család, Adventi készülődés – Ének, zene, énekes játék, gyermektánc tervezet (lásd 1. számú melléklet)

Foglalkozás helye: Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda Tab.

Foglalkozás ideje: 2023.11.30.

Foglalkozást vezető neve: Tobakné Huber Eszter, óvodapedagógus hallgató.

Korcsoport: osztott életkorú, 3-7 éves.

Foglalkozás szervezeti formája: kötött.

Foglalkozás anyaga: Család, Adventi készülődés.

Mondókák: Dirmeg, dörmög a medve... (ismert /továbbiakban ism./) (Forrai Katalin: Ének az óvodában /továbbiakban ÉZÓ/: 13)

Kis hurka, nagy hurka... (új) (ÉZÓ: 68)

Töröm, töröm a mákot... (új) (ÉZÓ: 94)

Dalok: Suttog a fenyves... (ism.) (ÉZÓ: 234) Kezdő hang /továbbiakban K. h./: s-A' Hangkészlet /továbbiakban H. k./: smrd

Fehér karácsony... (új) (ÉZÓ: 238) K. h.: f-G' H. k.: sfmrd

Hóember, hóember... (ism.) (ÉZÓ: 247) K. h.: s-A' H. k.: lsmrd

Zenehallgatás:

Ki az, kit csöndes áhítattal Mária bepólyált – Az Újpalotai Református Missziói Egyházközség Karácsonyi koncertjén (2015) hangzott el ez a dal, az Újpalotai Forrás Zenekar előadásában. (<https://www.youtube.com/watch?v=RwNbeg0xMAg>)

Kiemelt zenei feladat: Zenei alkotókészség fejlesztése, ismert és új dalok hangszeres komponálása.

Foglalkozás előzménye: Beszélgetés a családról, az ünnepi készülődésről, a karácsonyról. Mese Jézus születéséről.

Foglalkozás célja: Érzelmi hangulatkeltés, ráhangolódás a közös éneklésre, a játék élményének átélésére, befogadására, zenei élmény nyújtása.

Foglalkozás eszközei: Őszanyó és Télanyó báb, hangszerek: furulya, csörgők, triangulum.

A foglalkozás várható menete:

I. Bevezető rész

Szervezés: A csoportszoba átrendezése, hely biztosítása a mozgásos játékokhoz, eszközök előkészítése, szellőztetés.

Motiváció: Beszélgetéssel, közös játékokkal az érdeklődés felkeltése, ráhangolódás a tevékenységre. Elbúcsúzunk Őszanyótól, Köszöntjük Télanyót, aki megrázza csengettyűjét, ezzel a gyerekeket a szőnyegre hívom, összegyűjtöm a közös foglalkozás kezdetéhez. Érdeklődés fenntartása a foglalkozás egésze alatt. Az ének-zene foglalkozás kezdetéhez kötődő szokás alakítása. Kérdések, válaszok: „Gyerekek, milyen idő van odakint?” „Hideg.” „Ki szokott dörmögni, ha hideg van, és szívesebben alszik ilyenkor a barlangjában?” „Medve.” – Dirmeg, dörmög a medve... kezdetű mondóka elmondása egyenletes járás alatt.

II. Fő rész

1.) Ismert dalok éneklése

Óvónői közlés: „Amikor hideg van odakint télen, szokott esni a ...” „Hó.” Hóember, hóember... (ism.) (ÉZÓ: 247) K. h.: s-A' H. k.: lsmrd. Közös éneklés. Óvónői közlés: „Télen látogat el hozzánk a Mikulás.” Suttog a fenyves... (ism.) (ÉZÓ: 234) K. h.: s-A' H. k.: smrd. Közös éneklés és csörgők használata. Óvónői közlés: „Ki szereti az ünnepi asztalon a kalácsot?” Töröm, töröm a mákot... csak szöveggel és játékkal (a gyerekek egymással szemben párban állnak, öklüket ütemesen összeütögetik, majd a végén a társuk nevét kimondva odanyújtják egymásnak a kalácsot és megeszik). (új) (ÉZÓ: 94)

2.) Zenei alkotókészség fejlesztése, hangszerek segítségével (furulya, triangulum, csörgő). Új dal tanulása.

Óvónői közlés: „Most hallgassátok meg ezt a karácsonyi dalt.”

Fehér karácsony... (új) (ÉZÓ: 238) K. h.: f-G' H. k.: sfmrd dal éneklése. „Énekeljünk együtt!” Azután a gyermekeknek kiosztjuk a hangszereket. Az egyik óvónő énekel, a másik furulyán kíséri. A gyerekek a megbeszéltek szerint szólaltatják meg a hangszereket, az éneklő óvónő segítségével. „Alapítsunk egy zenekart! Mindenki figyeljen az óvónénire, amikor a csörgősökre mutat, akkor rázzátok a csörgőket, amikor a háromszögekre, akkor üssétek a háromszöget.”

3.) Új mondóka tanítása

Kis hurka, nagy hurka... (új) (ÉZÓ: 68)

Csak szöveggel, ritmussal és játékkal. (Egy gyerek kosárral körbejár a játszó gyerekek körül, mindenki ad neki valamit a kosarába. Ha elég neki, ugyanúgy körbejár és visszaadja neki.)

III. Befejező rész

Zenehallgatás: Ki az, kit csöndes áhítattal Mária bepólyált (Multimédiás eszközről).

Visszavezetés: közös mézeskalácsdíszítés és kiállítás, melyet a szülők megtekinthetnek (a karácsonyi ünnepség után /december 21./ a gyermekek haza is vihetik a mézeskalácsaikat). A dadusnéni közben odakészíti az asztalra a mézeskalácsokat.

Megvalósítás: 2023. november 30. csütörtök – Ének, zene, énekes játék foglalkozás: Téli dalok, játékok – Zenei alkotókészség fejlesztése. A gyermekekkel elbúcsúztunk Őszanyótól. Ezután Télanyó megrázta csengettyűjét, a gyermekek a szőnyegre gyülekeztek. Megbeszéltük, hogy milyen a téli időjárás, majd egyenletes járással a szőnyegen körben elmondtuk a *Dirmeg, dörög a medve...* kezdetű mondókát. Majd elénekeltük közösen a *Hóember, hóember...* kezdetű gyermekek által ismert dalt néhányszor. Ezután kiosztottuk a gyerekeknek a hangszereket. *A suttog a fenyves...* kezdetű szintén ismert dal közben már hangszerekkel is bekapcsolódtak a gyermekek. Az ünnepre készülődve megtanultuk a *Töröm, töröm a mákot...* kezdetű dal szövegét és a hozzá kapcsolódó játékot. Következett az új dal *Gryllus Vilmos: Fehér karácsony...* tanulása majd hangszerelése. Ezután megtanultuk a *Kis hurka, nagy hurka...* kezdetű dal szövegét és játékát, melynek segítségével összegyűjtöttük a hangszereket. Zárásként a gyermekek a szőnyegen ülve meghallgatták a *Ki az, kit csendes áhitattal...* (<https://www.youtube.com/watch?v=RwNbeg0xMAg>) kezdetű dalt. A mézeskalács díszítést technikai okok miatt később valósítottuk meg.

2023. december 18. hétfő – Mézeskalács díszítés az óvodában. A gyermekek kész mézeskalácsokat díszítettek tojásfehérjéből készült mázzal. Az ajándékba szánt mézeskalácsból mindenki egyet díszített. Ez a mézes sütemény a Szent Családot ábrázolta a betlehemi istállóban. Az óvodások többsége szépen kihúzta a körvonalakat és ízlésesen díszítette a formát arany színű szórócukorral. Az elkészült süteményeket egy az óvodai jellel ellátott papírtálcára helyeztük. Mivel nagy létszámú a csoport, ezért egy nagy méretű asztal kellett a kész művek kiállításához. Az utolsó napon becsomagoltuk a kalácsokat és a gyermekek a szüleiknek adták ajándékba egy az imát tartalmazó ajándékkártyával. Díszítettek még más formákat, mindenki kedvére választhatott szívet, csillagot, fenyőfát, gyertyát. Ezeket a karácsonyi ünnepségen közösen elfogyasztották az óvodások a részt vevő családtagjaikkal.

8. kép: Karácsonyi mézeskalács díszítés
Saját készítésű kép

9. kép: A kész mézeskalácsok. Saját készítésű kép

6.5. Gyertyagyújtás

Péntek: Gyertyagyújtás a Báránka csoportban – Téma: család, szeretet, advent első vasárnapja – Óvodapedagógus vezetésével, 2023.12.01. tervezet

Lezárás: „Szeretetölelés” – Körben ülünk és mindenki odamehet valamelyik társához, hogy megölelje.

Megvalósítás: 2023. december 1. péntek – Gyertyagyújtás: Advent 1. vasárnapja, család, szeretet. A gyermekek az adventi koszorú köré gyűltek, az óvónő meggyújtotta az első lila színű gyertyát. Közös elénekeltük az „Ég a gyertya, ég. El ne aludjék! Szíveinkből a szeretet ki ne aludjék!” dalt. Közös ima következett: „Két kezemet összetéve imádkozom reggel-este. Édes Jézus szépen kérlek, vigyázz reám, amíg élek!” Ezután megbeszéltük az óvodapedagógus vezetésével az adventi koszorú jelentését, a gyertyák számát, színét, jelentését: 1. a hit gyertyája, mely azt jelenti, hogy hiszünk a Mennyei Atyában és Jézusban. 2. a remény gyertyája, reménykedünk Jézus eljövetelében. 3. az öröm gyertyája, örülünk Jézus megszületésének. 4. a szeretet gyertyája, szeretjük egymást, magunkat és a Mennyei Atya összes teremtményét. Beszéltünk arról is, hogy adventi várakozás ideje alatt nem csak a környezetünket tisztítjuk meg és díszítjük fel, hanem a szívünket is. A szívünket úgy tudjuk feldíszíteni, ha jók vagyunk, jót cselekedünk. Ezért a csoportban minden évben felkerül a falra egy fenyőfa, amire „jócselekedet csillagokat” ragasztunk annak a kisgyerekeknek az óvodai jelével ellátva, aki valamilyen jócselekedetet tett. Beszélgetés után megnéztük a www.video.riskababfilm.hu oldalon az *Ádventi várakozás* című filmet, melyben Riskáék Kálmán atyával arról beszélgetnek, hogy mire

várákozunk advent ideje alatt. A filmből megtudhattuk azt is, hogy a lila a bűnbánat színe, és összefoglaló is volt arról, amiről eddig beszélgettünk. Ezután meghallgattuk az óvónő előadásában *Mentovics Éva: Advent fényei* című vers első versszakát (a további versszakokat a következő gyertyagyújtások alkalmával mondta el). Aztán a hét lezárásaként ismét „szeretetölelés” következett.

10. kép: Adventi gyertyagyújtás az óvodában.
Saját készítésű kép

6.6. Múzeumpedagógiai foglalkozás

Múzeumpedagógiai foglalkozás tervezet (lásd 4. számú melléklet): 2023.december 7. csütörtök 9:30 – 11:00

Látogatás a tabi Magyar Néprajzi Gyűjteménybe 26 gyermek, 3 kísérő. A helyszínen Farkas Gergely, múzeumpedagógus, oktatásszervező (Szennai Skanzen) múzeumpedagógiai foglalkozást tart „Szép jel, szép csillag” címmel. A foglalkozás témája: Advent időszaka jeles napokban és szokásokban igen gazdag időszak. A rontó-bontó Luca boszorkány meglevenedése, kotyolás szokásának megismerése, karácsonyi szokások felelevenítése, mézeskalács kóstolás.

Megvalósítás: 2023. december 7. csütörtök – látogatás a tabi Magyar Néprajzi Gyűjteménybe. Múzeumpedagógiai foglalkozás: „Szép jel, szép csillag” (december eleje) – Farkas Gergely, múzeumpedagógus, oktatásszervező – Szennai Skanzen. A foglalkozást a kedvezőtlen időjárási körülmények miatt 2023. december 11. hétfőre halasztottuk. A gyermekek nagyon várták a múzeumi látogatást, ezért csalódottak voltak a halasztás miatt, de a téli örömek kárpólták őket. A Magyar Néprajzi Gyűjteményben Farkas Gergely és Németh Tímea vártak minket. Anyagi és időjárási szempontok figyelembevételével elhozták nekünk a Szennai Skanzen decemberi jeles napokhoz, népszokásokhoz kötődő múzeumpedagógiai foglalkozását.

Beszélgettünk a régi falusi emberek életéről, mindennapjaikról, az állattartásról, növénytermesztésről, a háztartásról. Luca nap kapcsán hoztak nekünk libaszárnyat, amivel ki lehetett régen a port seperni. Elmesélték, hogy régen a „lucázók” lisztes arccal, fehér lepelben kisépérték a port a házaknál, cserébe tojást kaptak ajándékkul. Megtanultuk a következő dalt is: „Luca, Luca, kitty-kotty, galagonya kettő-három. Nekem is van kettő, a lányoknak lettyő...” Soroltak néhány Luca napi jókívánságot is. Aztán előkerült a Lucaszék is. Megtudtuk, hogy a férfiak Luca napján kezdték el készíteni a széket, pontosan 13 részből áll, és karácsonykor a katolikus templomban erre álltak fel, hogy meglessék, van-e ott boszorkány. A gyermekek ki is próbálhatták a széket, az egyik bátor jelentkező boszorkányt is látott az én személyemben. Ezután megismerhettük a református szokást is, miszerint a falu szélén lévő útkereszteződés közepébe teszik le a széket, ráülnek és köré egy favillával kört rajzolnak az út porába. Ahol a kör megszakad, ott be tud menni a boszorkány, ha nem szakad meg a kör, akkor védett a boszorkánytól a bátor leskelődő. Természetesen ezt is kipróbálták a gyerekek. Majd pihenésképpen elfogyasztották a finom mézeskalácsot, melyet Gergelyék sütöttek. A feltöltődés után feldíszítettük közösen a karácsonyfát szárított pirospaprikával, dióval, pattogatott kukoricával, megterítettük az ünnepi asztalt a szokásoknak megfelelően. A foglalkozás végeztével a „Luca, Luca, kitty-kotty...” daloskával indultunk vissza az óvodába.

11. kép: Boszorkányleső 1.
Saját készítésű kép

12. kép: Boszorkányleső 2.
Saját készítésű kép

13. kép: Karácsonyfadíszítés
Saját készítésű kép

A témahét megtervezése és szervezése során számos akadályba ütköztem. Először is meg kellett találnom azt a témát, mely a kijelölt időszakhoz illeszkedik, az óvodai tevékenységekbe beépíthető, és az egyházi intézmény jellegéhez is igazodik. Ehhez szükséges volt egy alkalmas

muzeális intézmény és egy múzeumpedagógust keresnem. Mindent összevetve úgy gondoltam, hogy az adventi készülődés, család témakört választom, ehhez megfelelőnek tűnt számomra a Szennai Skanzen *Szép jel, szép csillag* múzeumpedagógiai foglalkozása. A december 7-i napot választottam, mely nem ütközött más óvodai programmal. Gergellyel egyeztetve az időpontot elkezdtem az utazás módját szervezni, ekkor már jelentkeztek az első nehézségek. A csoport óvodapedagógusa kijelentette, hogy ő nem fogja télen elvinni a csoportot busszal sehova a kiszámíthatatlan időjárás miatt, és a busz költségét is soknak találta, mellyel nem szeretné terhelni a szülőket ünnepek előtt (utóbbit én is így gondoltam). Ekkor jött az ötlet, hogy talán helyben is megvalósítható lenne a foglalkozás. Gyors átszervezést követően megoldódott ez a probléma, de az óvodapedagógus kolléganő mindvégig fenntartásokkal kezelte ennek a programnak a várható sikerét, mivel ő nem tudta elképzelni azt, hogy egy néprajzi múzeumi környezetben bármivel le lehet kötni egy óvodás gyermek figyelmét. Ezek után már szorongva kezdtem el tervezni a témahét egyes tevékenységeit. A szokásos óvodai környezetben történő tevékenységek kapcsán nem voltak kétségeim, könnyedén állítottam össze az egyes napok terveit, természetesen mindent egyeztetve az óvónővel, hogy számára is megfelelően a tevékenységek tartalma, fel tudja építeni rá a következő hetek tevékenységét. Az árnyszínházi előadáshoz fűzött reményeim beigazolódtak. Az ábrázoló tevékenységet is lelkesen végezték és egy valóban művészi értékű alkotás született, melynek csodájára jártak a szülők, az óvodai dolgozók és az óvodába járó gyermekek is. Én magam is meglepődtem azon, hogy elenyésző felnőtt beavatkozással ilyen színvonalas kép készült. Hét közepére beterveztem egy múzeumlátogatást helyben, mert szerettem volna megtudni, hogy milyen hatással van a gyermekekre a múzeumi környezet. Azért választottam a Nagy Ferenc Galériát, mert azt reméltem, hogy a térbeli alkotások mindennapi életünkben, mindennapi emberekről, az óvodai egyházi ünnepek kapcsán megismert személyekről, megragadják a gyermekek figyelmét. A látogatás az óvónő fenntartásait ugyan nem oszlatta el a későbbi 90 percesre tervezett múzeumpedagógiai foglalkozással kapcsolatban, de mindenesetre számára is kiderült, hogy a gyermekek fogékonyak az újra, a szépre, és nagyon fegyelmezetten tudnak viselkedni egy számukra nem megszokott helyen is, ahol rendkívül figyelmesen ismertek fel az óvodai ismeretátadás következtében számukra ismerős egyházi alakokat. A zenei foglalkozás is nem várt sikereket hozott, a gyermekek életkoruk szintjét felülmúlóan kapcsolódtak be a hangszeres játékba, valódi zenei alkotás történt a foglalkozás alatt kicsik és nagyok részéről egyaránt. A pénteki adventi gyertyagyújtást követően bizakodva vártam a következő heti múzeumpedagógiai foglalkozást. Sajnos az óvónő korábbi félelme beigazolódtott, és a december 7-i programot el kellett halasztanunk a havazás miatt (ezt egy megrendelt buszos kirándulás esetén nehezebb lett volna átszervezni), így csak következő hétfőn tudtuk

a programot megvalósítani, amikor ő nem tudott jelen lenni egyéb okok miatt. Ám a gyermekekre gyakorolt hatás, az élménybeszámolók mind az óvodában, mind otthon a szülők elmondásából értesülve, őt is meggyőzték arról, hogy érdemes kimozdulni az óvoda falai közül, és egy nem mindennapos módon ismereteket átadni és élményt nyújtani a gyermekeknek. Összességében a terveimet sikerült megvalósítanom az óvodában és a külső helyszínekre szervezett tevékenységek is beváltották a hozzájuk fűzött reményeimet, és megerősítést adtak számomra abban, hogy érdemes új módokon megismertetni a gyermekekkel környezetüket, kultúrájukat. A gyermekek a látogatások során megismertek helyi muzeális intézményeket, jól érezték magukat az ott töltött idő alatt. A szülők örömmel fogadták a programokat.

6.7. További tervek, és a megvalósítás – húsvétváró foglalkozás a Magyar Néprajzi Gyűjteményben

A decemberi múzeumpedagógiai foglalkozás sikere után ismét ellátogatunk a Magyar Néprajzi Gyűjteménybe, ahol 2024. március 25-én egy húsvétváró foglalkozáson vehetnek részt a gyermekek. A látogatást 26 gyermekkel 3 kísérővel tervezem. Az óvodai tízórai elfogyasztása után gyalog közlekedünk a helyszínre. A foglalkozást 9:30-kor kezdjük, a Gyűjteményben 3 csoportra bontva. Három tevékenységet végezhet a három csoport egyidejűleg. Mindhárom tevékenység ideje nagyjából 20 perc. A mézeskalácstojás díszítésben a karádi Mézeskalácskészítő Szakkör tagjai, Molnár Józsefné és Huber Józsefné lesznek segítségemre. A Gyűjtemény kiállítási tárgyait Sebestyén Árpádné, a Városi Könyvtár vezetője fogja bemutatni a gyermekeknek. A harmadik tevékenységet kolléganőm, Sári Petra óvodapedagógus vezeti majd, melynek során a tavaszt várva somogyi népi énekes játékokat fognak játszani a gyerekek. A három részre osztott csoportot két kolléganőmmel, Szabó Lilla óvodapedagógussal és Olach Jánosné dajkával fogjuk kísérni az egyes helyszínek között. A Gyűjteményben töltött időt a csoportok forgását beleszámítva körülbelül 90 percre tervezem. A foglalkozás után a gyermekekkel gyalog sétálunk vissza az óvodába.

Megvalósítás: A tervezett napon az óvodai tízórai elfogyasztása után 9:10-kor 22 gyermekkel 4 kísérővel indultunk el a Magyar Néprajzi Gyűjteménybe. A gyermekek most is nagy lelkesedéssel várták a múzeumlátogatást. A Gyűjteményben Sebestyén Árpádné és Matyék Réka vártak minket. Velünk egyszerre érkezett meg Molnár Józsefné és Huber Józsefné, a karádi Mézeskalácskészítő Szakkör tagjai is. A helyszínen gyors egyeztetés után három 7-8 fős csoportra osztottuk a gyermekeket. Az egyik csoportot Sebestyén Árpádné kalauzolta körbe a kiállítási tárgyakról mesélve, eközben a másik csoport mézeskalácsból készült tojásokat

díszített, a harmadik csoport pedig az emeleten Sári Petra kolléganőmmel tavaszi népi énekes játékokat játszott. Mindhárom tevékenység nagyjából 15-20 percig tartott csoportonként. Amikor a csoportok végeztek az egyik tevékenységgel, váltottuk egymást, így minden gyermek megnézhetette a kiállítási tárgyakat, énekelhetett, táncolhatott, és díszíthetett mézeskalácsot is. A tervezett 90 percen belül megvalósultak a tevékenységek, melyek jó hangulatban teltek. Az óvodások érdeklődve szemléltek a különböző tárgyakat, bátran vették kézbe, próbálták ki azokat. A mézeskalács díszítés szintén kedves időtöltése a csoportnak, és az ének és tánc szinte mindennapos tevékenység az életükben. A látogatást megelőzően az óvodában a gyermekekkel beszélgettünk a húsvéthoz kötődő szokásokról, a húsvét történetéről. A foglalkozást megelőző napokban készítettek húsvéti kosárkákat, ezekben vitték haza az általuk díszített mézeskalácsokat.

14. kép: Népi énekes játék múzeumi környezetben
Saját készítésű kép

15. kép: Húsvéti mézeskalácsdíszítés
Saját készítésű kép

16. kép: Ismerkedés a régi munkaeszközökkel
Saját készítésű kép

7. Összegzés

A fő célom volt dolgozatomban bemutatni a művészettel nevelés fontosságát az óvodában és megvizsgálni, hogyan járul ehhez hozzá a múzeumi környezetben való tevékenykedés. A művészettel nevelés, a művészettel való találkozás hozzájárul a gyermekek értelmi képességeinek fejlődéséhez, a lelki egészségük megőrzéséhez, az érzelmi világuk, képzeletük gazdagodásához. Ezáltal képesek lesznek meglátni egymásban és a környezetükben a szépet és a jót, és maguk is törekednek ezek elérésére gondolataikban, cselekedeteiben. Munkámban röviden összefoglaltam a múzeumpedagógia fogalmát és módszereit, mely összefoglalóból kiderül, hogy miért hasznos az óvodán, iskolán kívüli tanulás. Úgy gondolom a digitális, online világban is van létjogosultsága a múzeumi tanulásnak, hiszen egy interaktív múzeumi foglalkozás során a gyermekeket élményszerű „tanulással” közelebb tudjuk hozni a valósághoz. Ezek a foglalkozások egyre több múzeum honlapján virtuálisan is elérhetőek, tehát olyan gyerekekhez is eljuthatnak egy nyitott pedagógus segítségével, akik nem tehetik meg, hogy ténylegesen ellátogassanak egy múzeumba. Az úgynevezett „böröndmúzeumok” segítségével pedig a múzeumpedagógusok személyesen is elvihetik a múzeumi élményeket az óvodákba, iskolákba, vagy akár egy településen látogatható muzeális intézménybe is.

Feltérképeztem a Tabon látogatható muzeális intézményeket, és a múzeumpedagógiai lehetőségeket. Az intézmények tekintetében a három gyűjtemény közül jelenleg kettő látogatható, melyeket dolgozatomban be is mutattam. A harmadik az Erényi Galéria, a Tab és Környéke Evangélikus Egyházközség kezelésében működik, a Covid 19 járvány óta nem látogatható. (<https://tab.egyhazkozseg.hu/rolunk/erenyi-galeria/nyitvatartas/>) Múzeumpedagógiai programok ezekben az intézmények nincsenek, ezért megvizsgáltam a Somogy vármegyei lehetőségeket is. A vármegyében a Rippl-Rónai Vármegyei Hatókörű Városi Múzeum, Kaposvár, a Marcali Múzeum és Szennai Skanzen múzeumpedagógiai programjai közül a Szennai Skanzen kínálata áll legközelebb az általam elképzelt témahét múzeumi támogatásához. A skanzen létrehozásában tevékenyen részt vevő Csepinszky Máriának szoros a kötődése Tab városához, itt töltötte fiatalkorát, és a Magyar Néprajzi Gyűjtemény anyagát ő ajándékozta a városnak. Ezen okok miatt választottam a múzeum „Szép jel, szép csillag” elnevezésű programját, melyet be tudtam illeszteni a vallásos nevelést végző óvoda adventi programjai közé, a vegyes életkorú csoport napi tevékenységéhez alkalmazkodva.

További célom volt azt megvizsgálni, hogyan illeszthető be az óvodai nevelésbe a külső múzeumi környezetben való tevékenykedés. Az anyagi lehetőségek és az időjárási körülmények miatt a gyermekek kényelme érdekében a Szennai Skanzen említett programját

átdolgozva, a helyi adottságokhoz igazítva Farkas Gergely szennai múzeumpedagógus, oktatásszervező a tabi Magyar Néprajzi Gyűjteményben valósította meg. Ez a foglalkozás és ezt megelőzően a tabi Nagy Ferenc Galériában tett látogatás felébresztette a gyermekek múzeumok iránti érdeklődését, és a további látogatások igényét. Ennek okán szerveztem meg a következő nagy egyházi ünnepkörhöz kapcsolódóan szintén a Magyar Néprajzi Gyűjteményben egy hűsvétváró kézműves foglalkozást népi énekes játékokkal és tárlatvezetéssel a csoport számára. A gyermekek lelkesedése okán és Farkas Gergely korábbi tájékoztatása alapján a szülők egyöntetűen kérték, hogy a tavaszi csoportkirándulás úticélja a Szennai Skanzen legyen. A kirándulást 2024. május 24-re tervezzük, jelenleg szervezés alatt áll.

Célom volt még, hogy megvizsgáljam, hogyan valósítható meg a múzeumi környezet megteremtése az óvodában. Terveim közt szerepelt, hogy a gyermekek által díszített mézeskalácsokat kiállítjuk egy közös térbe, hogy gyermekek és szülők egyaránt megtekinthessék, de sajnos a helyiségek méretei korlátozottak az intézményben, és ezekben a helyiségekben kell a mindennapi tevékenységeket és az ünnepi rendezvényeket megvalósítani, ezért a „kiállításunkat” a csoportszobában csak néhány napig lehetett megtekinteni. További kiállítási lehetőségeink még a minden csoportban megtalálható nagy méretű faliújságok, ahova a gyermekek műveit ki tudjuk helyezni. „Időszakos gyűjteményeket” is szoktunk összeállítani. Bizonyos témakörhöz kapcsolódóan kérjük a gyermekektől, hogy az otthonukban, a családban fellelhető tárgyakat, fényképeket hozzák be az óvodába, ilyenkor ezek köré szervezzük a tevékenységeket. A gyermekek általában büszkén mutatják be a saját tárgyaikat, ezáltal megtanulják becsülni a családi értékeket.

8. Irodalom

1. 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról. Letöltés dátuma: 2022.03.27. Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>
2. Bereczkiné Záluszkai Anna: Kortárs mondókák, versek az óvodai élményalapú irodalmi foglalkozásokon. In: Podráczky Judit (szerk.): Művészeti nevelés kora gyermekkorban. Módszertani kaleidoszkóp. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. Budapest, 2013. p. 37-50. Letöltés dátuma: 2023.11.11. Forrás: https://vallalkozokeve.kormany.hu/download/3/0b/71000/muveszeti_neveles.pdf
3. Bodza Klára-Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I. Budapest, 2010. p. 7.
4. Fel nagy örömré <https://www.youtube.com/watch?v=QKYcjat8Nvw>
5. Fogelné Pálos Anikó – Schlichter-Takács Anett: A múzeumpedagógia beépülése a Szennai Fekete László Általános Iskola gyakorlatába. In: Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat 11. évf., 2–3. szám 131–177. 2023. Letöltés dátuma: 2024.04.08. Forrás: <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/7938/6356>
6. Forrai Katalin: Ének az óvodában. Móra Könyvkiadó Budapest, 2016.
7. Grolyóné Szabó Éva (szerk.): Jézus hív és vár. Ima és énekgyűjtemény óvodásoknak. Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési Intézet Budapest, 2015. p. 27.
8. Hegedűsné Tóth Zsuzsanna: Mindenben zene – hétköznapi ötletek a kisgyermek zenei kibontakoztatásához. In: Podráczky Judit (szerk.): Művészeti nevelés kora gyermekkorban. Módszertani kaleidoszkóp. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. Budapest, 2013. p. 147-184. Letöltés dátuma: 2023.11.11. Forrás: https://vallalkozokeve.kormany.hu/download/3/0b/71000/muveszeti_neveles.pdf
9. Joó Emese – Kissné Kovács Ágnes – Tóth Kálmán – Tóthné Timár-Geng Csilla: Szükségük van-e munkafüzetekre, feladatlapokra a múzeumpedagógiai foglalkozások résztvevőinek, és ha igen, milyenekre? In: Martos Gábor (szerk.): Múzeumcafé, A Múzeumok Magazinja. 43. szám, 8. évfolyam, 2014/5. Kultúra 2008 Nonprofit Kft Budapest, 2014. p. 30-34.
10. Kenesei Éva: Az ének-zenei nevelés módszertani kérdései az általános iskola 1–4. osztályában. In: Podráczky Judit (szerk.): Művészeti nevelés kora gyermekkorban. Módszertani kaleidoszkóp. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. Budapest, 2013. p. 187-218. Letöltés dátuma: 2023.11.11. Forrás: https://vallalkozokeve.kormany.hu/download/3/0b/71000/muveszeti_neveles.pdf

11. Ki az, kit csöndes áhítattal Mária bepólyált <https://www.youtube.com/watch?v=RwNbeg0xMAG>
12. Kolosai Nedda: Művészettudomány. In: Gyermeknevelés I. évfolyam 2. szám, 2013. p. 57-72. Letöltés dátuma: 2024.03.08. Forrás: <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/741/634>
13. Kolosai Nedda: Óvodások a múzeumban. Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, 2019. Letöltés dátuma: 2023.10.13. Forrás: https://www.mokk.skanzen.hu/admin/data/file/20200416/kolosai_n_ovodasok_a_muzeumban.pdf
14. Marcali Múzeum <https://marcalimuzeum.hu/>, <https://marcalimuzeum.hu/category/allando-kiallitasok/>, <https://marcalimuzeum.hu/muzeum-tortenete/>, <https://marcalimuzeum.hu/muzeumpedagogia/>
15. Müller Péter: Játék az életünk: Ludus amoris. Rivaldafény Kiadó Budapest, 2023. p. 275-277.
16. Nagy-Kálsecz Mariann: Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda pedagógiai programja. 2021. Letöltés dátuma: 2022.03.10. Forrás: <https://romkitab.hu/wp-content/uploads/2021/11/Pedagogiai-Program-2021-osszevont.pdf>
17. Ringert Csaba (2022). A digitális múzeumpedagógia modellje. In: Szirmai Éva (szerk.): Közösségi Kapcsolódások – tanulmányok kultúráról és oktatásról. Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Szeged. 2022(1). p. 92–112. Letöltés dátuma: 2024.04.08. Forrás: <https://ojs.bibl.u-szeged.hu/index.php/kapocs/article/view/43933/42931>
18. Rippl-Rónai Vármegyei Hatókörű Városi Múzeum <http://smmi.hu/>, <http://smmi.hu/muzeum/bemutakozas>, <https://smmi.hu/kiallitasok/>, <http://smmi.hu/muzeumpedagogia/ovisoknak>
19. Schlichter-Takács Anett – Csimáné Pozsegovics Beáta: Múzeumi tanulási lehetőségek digitális technológiákkal – nyelvi múzeumok példáival. In: Magyar Nyelvőr 147. 2023. p. 738–754. Letöltés dátuma: 2024.04.08. Forrás: <https://nyelvor.mnyknt.hu/wp-content/uploads/147508.pdf>
20. Schlichter-Takács Anett – Csimáné Pozsegovics Beáta: Múzeumpedagógia újragondolva. In: Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat 8. évf., 2. szám 232–259. 2020. Letöltés dátuma: 2024.03.05. Forrás:

<https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/57733/M%C3%BAzeumpe-dag%C3%B3gia%20%C3%BAjragondolva%20%20%20A%20ka-posv%C3%A1ri%20Rippl-R%C3%B3nai%20M%C3%BAzeum%20m%C3%BA-zeumpedag%C3%B3giai%20foglalkoz%C3%A1sai-nak%20vizsg%C3%A1lata,%20m%C3%B3dszer-tani%20meg%C3%BAj%C3%ADt%C3%A1sa.pdf?sequence=1>

21. Sipos Emese: Képes családi Biblia kicsiknek és nagyoknak. Jézus születése. Pannon-Literatúra Kft. Kisújszállás, 2013.
22. Szennai Skanzen <https://szennai.skanzen.hu/hu>
23. Szent Család rajz Letöltés dátuma: 2023.11.04. forrás: https://www.google.com/imgres?imgurl=https://c8.alamy.com/comp/2D9PGWC/nativity-scene-of-baby-jesus-in-manger-with-mary-and-joseph-vector-illustration-sketch-doodle-hand-drawn-with-black-lines-isolated-on-white-background-2D9PGWC.jpg&tbid=Oq2mKz20uOEY0M&vet=1&imgrefurl=https://www.alamy.com/stock-photo/baby-jesus-manger.html?blackwhite%3D1&docid=zMKesK_Sam-CWOM&w=803&h=1390&itg=1&hl=hu-HU&source=sh/x/im/m5/4&shem=uvafe2
24. Szentirmai László: Báb egyszeregy. In: Podráczky Judit (szerk.): Művészeti nevelés kora gyermekkorban. Módszertani kaleidoszkóp. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. Budapest, 2013. p. 99-117. Letöltés dátuma: 2023.11.11. Forrás: https://vallalkozokeve.kormany.hu/download/3/0b/71000/muveszeti_neveles.pdf
25. Tab és Környéke Evangélikus Egyházközség <https://tab.egyhazkozseg.hu/rolunk/erenyi-galeria/nyitvatartas/>
26. Városi Könyvtár Tab <https://tabikonyvtar.hu/magyar-neprajzi-gyujtemeny/>
27. Városi Könyvtár Tab <https://tabikonyvtar.hu/nagy-ferenc-galeria/>

9. Mellékletek

1. számú melléklet: Tervezetek – Tobakné Huber Eszter

Mese foglalkozás tervezet

A tevékenység helye: Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda, Báránka csoport

A tevékenység ideje: 2023. 11. 27.

A tevékenység vezetője: Tobakné Huber Eszter óvodapedagógus hallgató

Korcsoport: 3-7 évesek

A tevékenység tartalma: Család, szeretet. A Szent Család története.

A tevékenység előzménye: Beszélgetés a családról, a szeretetről. A gyermekek családi fényképeinek megtekintése.

A tevékenység feladatai:

1. Anyanyelvi készség-képesség fejlesztése

- beszédészlelés fejlesztése
- szövegértés fejlesztése
- szókincs bővítése

2. Esztétikai minőség tartalmi elősegítése

- a megfelelő hangszín és tempó megválasztásával az inspirációs érzék mozgósítása
- a nyelvi kifejezések gondos kiejtésével esztétikai élmény nyújtása

3. Értelmi fejlesztés (kognitív képességek)

- figyelem megragadása, fejlesztése az élményszerű, érzékletes előadással

4. Érzelmi-, erkölcsi-, közösségi nevelés

- irodalmi élmény nyújtásával az irodalomszeretet kialakítása

- a közös mesehallgatással együttes élmény nyújtása, a közösségi érzés fejlesztése
- önkontroll fejlesztése

A tevékenység típusa: ismétlő és új ismeretet feldolgozó

A tevékenység szervezeti formája: kötetlen

A tevékenység eszközei: síkbábok, árnyszínház, családi fényképek.

A tevékenység módszerei: beszélgetés, bemutatás, magyarázat

A tevékenység várható menete:

I. Kezdő szakasz

Szervezési feladatok: hely biztosítása a szőnyegen, eszközök kipakolása

Motiváció:

Mesepárnák kiosztása. Tetszőleges dallam játszása kalimba hangszeren.

II. A tartalom feldolgozásának várható menete

1. Megismerkedünk az imával: Kezem imára kulcsolom, jó Istenhez fohászkodom. Áld meg, kiket szívem szeret, szüleimet, testvéreimet! Ámen!	-Tanulunk egy imát, amit elmondhatnak a Szent Csaláért és a saját családjukért minden este otthon. -gyerekek invitálása a mese meghallgatására: „Egyszer régen, nagyon régen kint jártam a meseréten. Ahogy mentem, ahogy jártam, tudjátok, hogy mit találtam? Semmi mást, csak egy mesét, kezdem is a legelejét.”	- Helyes artikuláció - Emlékezőképesség fejlesztése - empátia, elfogadás, szeretet fontosságának erősítése
---	--	---

2. Mese <i>Jézus születése</i> <i>Sipos Emese: Képes családi Biblia kicsiknek és nagyoknak. Pannon-Literatúra Kft. Kisújszállás, 2013. p.126-127.</i>	-meghallgatjuk a mesét	- a mesében megjelenő képek segítségével a család, a szerepet, a bizalom, az összetartozás, az önzetlenség fogalmának megértése
3. Mesehallgatás <i>Jézus születése</i> a/ bevezetés: Mária és József házasodni készül. b/ bonyodalom: Gábrriel arkangyal meglátogatja Máriát. Elmondja neki az örömhírt. c/ kibontakozás: Mária és József elfogadja Isten akaratát. Összeházasodnak. A császár rendelete alapján Betlehembe kell menniük. d/ tetőpont: Nem találnak szállást. e/ megoldás: Jézus egy istállóban születik meg. „Fel nagy öröme...” kezdetű dal meghallgatása https://www.youtube.com/watch?v=QKYcjat8Nvw	–„Hoztam nektek egy mesét.” Megkérem őket, hogy először csendben hallgassák végig a hozott mesét. házasság, esküvő – szómagyarázat Szentlélek, Isten Fia – szómagyarázat császár, rendelet, népszámlálás – magyarázat szállás, fogadó – magyarázat -Lágy levezetés, megnyugvás, vidám, kellemes hangulat kialakulása	- Fantázia és képzeletlőerő élénkítése, fejlesztése -Segítőkészség, empátia fejlesztése

III. Befejezés

Visszavezetés játéktevékenységbe:

- Szeretetölelés: Körben ülünk és mindenki odamehet valamelyik társához, hogy megölelje.
- Babakonyhai játék - családi szerepek megjelenítése.

Család témakör

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka – foglalkozás tervezet

Foglalkozás helye: Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda, Báránka csoport

Korcsoport: 3-7 évesek, vegyes

Foglalkozó neve: Tobakné Huber Eszter óvodapedagógus hallgató

Foglalkozás ideje: 2023.11.28.

Foglalkozás tárgya: Vizuális nevelés

Alkalmazott technika: festés

Foglalkozás típusa: gyakorló

Foglalkozás szervezeti formája: kötetlen

Anyagok, eszközök: fekete karton, fehér ceruza, barna, világosbarna, sötétkék tempera, arany-színű csillámpor, fültisztító pálcika

Környezet kialakítása: hagyományos elrendezés

Foglalkozás előzménye: mese Jézus születéséről, Ima a családját tanulása

Foglalkozás feladatai:

1. Didaktikai feladat: Mária és József útja Betlehembe
A vizuális probléma megfogalmazása:
 - festékhasználat gyakorlása,
2. Motiválás:
egy korábbi élmény felidézése, mesemondás: Jézus születésének története
3. Képességfejlesztési feladatok:
 - Finommotorika fejlesztése: megfelelő mennyiségű festék használata, fültisztító pálcika használata
 - Szem-kéz koordináció fejlesztése: alkalmazott technikák megfigyelése, kipróbálása, gyakorlása során.

- Érzékelés-észlelés fejlesztése: formaérzékelés, alaklátás, arányérzék: a megfelelő szín használata az egyes formáknál
- Figyelem fejlesztése: a technikák bemutatásánál
- Testséma fejlesztés: kéz, ujj, tenyér megnevezésével.
- Verbális fejlesztés: cselekvések, technikák megnevezése.
- tervezői és kivitelezői alkotó képességek fejlesztése,
- kompozíciós készség: a fültisztító lenyomatának elhelyezése a megfelelő távolságban és irányban a képen
- technikai fogások elsajátítása: a fültisztító pálcikával való festés elsajátítása
- megfigyelő és koncentráló képesség fejlesztése: hogyan helyezkednek el az alakok a képen
- hasonlóság, azonosság, különbség felismerése, leképzése, létrehozása;
- Esztétikai érzékenység fejlesztése: a festéket ne maszatolja el, esztétikusan rendezze el a lenyomatokat a képen.

4. Nevelési feladatok:

- Közösségi nevelés: közös tevékenység öröme, egymásra figyelés, egymás munkájának megcsodálása, türelem, tolerancia, kitartásra való ösztönzés életkorukhoz mérten.
- Esztétikai nevelés: igényes munkák elkészítésére való ösztönzés, az elkészült munkák ízléses elhelyezése.
- Erkölcsi nevelés: türelem, alkalmazkodó képesség fejlesztése egymás kivárásával, segítségnyújtás kivárásával, munkáik befejezésének kivárásával, a közös munka élményével.
- Érzelmi nevelés: derűs hangulatra való törekvéssel.
- Anyanyelvi nevelés: munkájukat kísérik beszéddel, mondókázással, verseléssel, kérjenek bátran segítséget, idézzék fel a Szent Családról szerzett ismereteiket.
- Egészséges életmódra nevelés: szokásalakítás, ha elkészültek a munkával, alaposan mossanak kezét.

Foglalkozás módszerei:

- Bemutatás: festés bemutatása során.
- Magyarázat: szükség szerint.
- Cselekedtetés: folyamatos tevékenykedtetés.
- Gyakorlás: az alkalmazott technikák során.
- Beszélgetés a Szent Családról, a saját családjukról, a szeretetről

- Szemléltetés: festés.

Értékelési szempontsor:

- eszközhasználat helyessége és indokoltsága
- ügyelt-e az esetleges elmaszátolás elkerülésére
- igényes-e a kivitelezés
- esztétikus-e az elrendezés a felületen

Az óvodapedagógus hallgató tevékenysége	Gyermekek tevékenysége	Elemzés
I. Előkészítés, szervezés Eszközök előkészítése: Fekete kartonra rajzolt kép, tálcák a temperának, fültisztító pálcikák, tempera, csillámpor előkészítése, asztal leterítése.	A gyerekek segítenek leteríteni az asztalt.	A helyszín előkészítésével lehetőséget teremtek az érdeklődés felkeltésére a tevékenység iránt.
II. Ráhangolás, motiváció „Fel nagy öröme...” kezdetű dal meghallgatása https://www.youtube.com/watch?v=QKYcjat8Nvw	- Elhelyezkedés az asztalnál, ruha ujjának feltűrése.	- A dal hallgatásával a gyerekek is csatlakoznak az előkészületekhez, kérdéseket tesznek fel. - Az dal elindításával kíváncsiságuk felszínre kerül. A beszélgetés alatt bemutatom az eszközöket, felhívom a figyelmet a helyes használatukra.
III. Alkotó munka Szemléltetés:		- A munkafolyamat egyes lépéseinél a nehezebben haladóknak segítséget nyújtok.

-színek kiválasztása az egyes területekre -fültisztító pálcika használata	- A kép alsó részét sötétbarna temperával pöttyözik a gyermekek. - A kép felső részét sötét-kék temperával pöttyözik a gyermekek. - A képen Mária, József és a szamár alakját világosbarna temperába kevert arany csillámporral pöttyözik a gyermekek. - A betlehembe vezető utat is arany csillámporral emeljük ki. - Betlehem városának vonalait arany színű filctollal emeljük ki. - A csillagos égboltot fehér csillámporral díszítjük.	- Dicsérettel ösztönzöm őket, hogy törekedjenek az igényes kivitelezésre. - Finommotorika fejlesztése: megfelelő mennyiségű festék használata, a vonalakon belül festés az egyes formáknál. - Szem-kéz koordináció fejlesztése: alkalmazott technikák megfigyelése, kipróbálása, gyakorlása során. - Érzékelés-észlelés fejlesztése: formaérzékelés, alaklátás. - Figyelem fejlesztése: a technikák bemutatásánál. - Testséma fejlesztés: kéz, ujj, tenyér megnevezésével. - Verbális fejlesztés: cselekvések, technikák megnevezése. - tervezői és kivitelezői alkotó képességek fejlesztése, - kompozíciós készség: a fültisztító lenyomatának elhelyezése a megfelelő távolságban és irányban a képen - technikai fogások elsajátítása: a fültisztító pálcikával való festés elsajátítása - megfigyelő és koncentrálni képesség fejlesztése: hogyan helyezkednek el az alakok a képen - hasonlóság, azonosság, különbség felismerése, leképzése, létrehozása;
---	--	---

<u>Célkitűzés:</u> Esztétikus kép készítése Mária és József útjáról, finommotorika fejlesztése, festés gyakorlása. A családi összetartozás és a szeretet fontosságára felhívni a figyelmet. IV. Lezárás Beszélgetés a Máriáról, Józsefről, Jézus születéséről. Miért fontos a családi összetartozás és a szeretet? Visszacsatolás a mesére. A kész mű kihelyezése a faliújságra. Jelek felhelyezése a faliújságra. Az imákat kiosztjuk.		- Esztétikai érzékenység fejlesztése: a festéket ne maszolja el, esztétikusan rendezze el a lenyomatokat a képen.
--	--	--

Megbeszéljük, hogy minden gyermek „vendégül láthatja” egy estére a Szent Családot. Minden gyermeknek a jelét fel tesszük a kép alá a faliújságra, és minden nap kiszámolunk egy kisgyermeket, akinek a jelét a kép fölé tesszük, ennek a kisgyermeknek a családjáért is imádkozunk, akinek aznap fent van a jele a kép fölött. Minden kisgyermek megkapja az imát papírra írva, melyet otthon a családjukkal elmondhatnak este közösen. Karácsonyig minden gyermekre sor kerül. Péntekenként és szünet előtti utolsó napon annyi gyermek jele kerül fel a kép fölé, ahány napig nem jönnek óvodába, így senki sem marad ki.	- Ima elmondása a Szent Családért közösen. Kezem imára kulcsolom, jó Istenhez fohászkodom. Áldd meg, kiket szívem szeret, szüleimet, testvéreimet! Ámen!	
--	--	--

Család, Adventi készülődés – Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
Foglalkozásterv

Foglalkozás helye: Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda, Bárányka csoport

Foglalkozás ideje: 2023.11.30.

Foglalkozást vezető neve: Tobakné Huber Eszter, óvodapedagógus hallgató

Korcsoport: osztott életkorú, 3-7 éves

Foglalkozás szervezeti formája: kötött

Foglalkozás anyaga: Család, Adventi készülődés

Mondókák: Dirmeg, dörög a medve... (ism.) (ÉZÓ: 13)

Kis hurka, nagy hurka... (új) (ÉZÓ: 68)

Töröm, töröm a mákot... (új) (ÉZÓ: 94)

Dalok: Suttog a fenyves... (ism.) (ÉZÓ: 234) K. h.: s-A' H. k.: smrd

Fehér karácsony... (új) (ÉZÓ: 238) K. h.: f-G' H. k.: sfmr

Hóember, hóember... (ism.) (ÉZÓ: 247) K. h.: s-A' H. k.: lsmrd

Zenehallgatás: <https://www.youtube.com/watch?v=RwNbeg0xMAG>

Ki az, kit csöndes áhítattal Mária bepólyált – Az Újpalotai Református Missziói Egyházközség Karácsonyi koncertjén (2015) hangzott el ez a dal, az Újpalotai Forrás Zenekar előadásában.

Kiemelt zenei feladat: Zenei alkotókészség fejlesztése, ismert és új dalok hangszeres komponálása

Foglalkozás előzménye: Beszélgetés a családról, az ünnepi készülődésről, a karácsonyról. Mese Jézus születéséről.

Foglalkozás célja: Érzelmi hangulatkeltés, ráhangolódás a közös éneklés, játék élményének átélésére, befogadására, zenei élmény nyújtása.

Foglalkozás feladatai

Didaktikai feladatok

Zenei feladat:

- Zenei alkotókészség fejlesztése: dalok hangszeres komponálása.

Képesség és készségfejlesztés feladatai:

Értelmi képességek fejlesztése:

- Figyelem fejlesztése: a hangszeres játék során az egyes hangszerek belépésekor. Feladatok megértésénél és végrehajtásánál, mondókák, dalok gyakorlásánál.
- Emlékezet fejlesztése (verbális és auditív): ismert dal szövegének, dallamának, mondóka szövegének felidézése.

- Érzékelés, észlelés fejlesztése: hallás-, látás-, mozgásérzékelés, saját és egymás hangjának, mozgásának figyelemmel kísérése és egymáshoz való alkalmazkodás.
- Szabálytartás: játékok szabályának betartása.

Éneklési készség fejlesztése:

- Az ismert és új dal gyakorlása közben.

Mozgásfejlesztés:

- Kis- és nagymozgások fejlesztése a mondóka, játék közben, koordináltan, együtt mozogjanak. Mozgáskultúra fejlesztése, a helyes testtartás és a körforma alakításával, illetve a foglalkozás egésze alatt.

Térbeli tájékozódás fejlesztése:

- Köralakítás, a játékok szabályainak alkalmazása során.

Nevelési feladatok:

-Erkölcsei és közösségi nevelés: Közös játék során fontos az énekes foglalkozások szabály- és szokásrendszerének kialakítása, betarttatása.

- egymáshoz való alkalmazkodás,
- türelem-tolerancia,
- becsületesség,

-Érzelmi nevelés: A közös éneklés, a közös játékok által:

- egymás elfogadása,
- összetartozás élménye,
- az érintés és a köralakítás fontossága

-Anyanyelvi nevelés: A dalok érthető, jól artikulált előadásával.

Beszédfigyelem alakítása.

-Eszztétikai nevelés: A foglalkozás egésze által.

- zenei élmény nyújtása szép és tiszta énekléssel
- zenei ízlésformálás
- mintaadás: szép tartás, szép mozgáskultúra, megjelenés által
- az éneklést kísérő mozgások tetszetős kivitelezésével

- esztétikus, igényes eszközök használatával

Foglalkozás módszerei:

Bemutatás (zenei feladat, új dal);

Magyarázat (játék szabálya);

Gyakorlás (dalok éneklése, játéka és a képességfejlesztés közben);

Cselekedtetés (játék alkalmával, képességfejlesztés közben);

Ellenőrzés, értékelés, dicséret, (folyamatosan); javítás (szükség esetén)

Foglalkozás eszközei: Őszanyó és Télanyó báb, hangszerek: furulya, csörgők, triangulum.

Felhasznált irodalom:

Forrai Katalin: Ének az óvodában

<u>Feladatok</u>	<u>Óvónői közlés</u>	<u>Elemzés/Képességfejlesztés módszerei</u>
I. BEVEZETŐ RÉSZ (4-5 perc) I/1. Szervezés: (2 perc) A csoportszoba átrendezése, hely biztosítása a mozgásos játékokhoz, eszközök előkészítése, szellőztetés. I/2. Motiváció: (2-3 perc) Beszélgetéssel, közös játékokkal az érdeklődés felkeltése, ráhangolódás a tevékenységre. Elbúcsúzunk Őszanyótól, Köszöntjük Télanyót, aki megrázza csengettyűjét, ezzel a gyerekeket a szőnyegre hívom, összegyűjtöm a közös foglalkozás kezdetéhez.		A feltételek megteremtésével biztosított a foglalkozás szervezettsége, nyugalma, folyamatossága. Az ének-zene foglalkozás kezdetéhez kötődő szokás alakítása.

Érdeklődés fenntartása a foglalkozás egésze alatt. Dirmeg, dörmög a medve... egyenletes járás alatt	„Gyerekek, milyen idő van odakint?” „Hideg” „Ki szokott dörmögni, ha hideg van, és szívesebben alszik ilyenkor a barlangjában?” „Medve”	emlékezet fejlesztése, érzelmi ráhangolódás
II.FŐ RÉSZ (15 perc) 1.) Ismert dal éneklése Hóember, hóember... (ism.) (ÉZÓ: 247) K. h.: s-A' H. k.: lsmrd Közös éneklés Suttog a fenyves... (ism.) (ÉZÓ: 234) K. h.: s-A' H. k.: smrd Közös éneklés és csörgők használata Töröm, töröm a mákot... csak szöveggel és játékkal (a gyerekek egymással szemben párban állnak, öklüket ütemesen összeütögetik, majd a végén a társuk nevét ki-mondva odanyújtják egymásnak a kalácsot és megeszik) 2.) Zenei alkotókészség fejlesztése, hangszerek segítségével (furulya, triangulum, csörgő). Új dal tanulása. Fehér karácsony... (új) (ÉZÓ: 238) K. h.: f-G' H. k.: sfmrd	„Amikor hideg van odakint télen, szokott esni a ...” „Hó” „Télen látogat el hozzánk a Mikulás” „Ki szereti az ünnepi asztalon a kalácsot?” „Most halgassátok meg ezt a karácsonyi dalt.” „Énekeljünk együtt!”	bemutató, gyakorlás, cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés dallamfelismerés, zenei hallás, zenei emlékezet fejlesztése figyelem ill. emlékezet fejlesztése

Gyermekeknek kiosztjuk a hangszereket. Az óvónő énekel, az óvodapedagógus hallgató furulyán kíséri. A gyerekek a megbeszéltek szerint szólaltatják meg a hangszereket, az éneklő óvónő segítségével.	„Alapítsunk egy zenekart! Mindenki figyeljen az óvónénire, amikor a csörgőkre mutat, akkor rázzátok a csörgőket, amikor a háromszögesekre, akkor üsések a háromszöget.	Zenei hallás fejlesztése, zenei alkotókészség fejlesztése, bemutatás, gyakorlás, cselekedtetés, ellenőrzés, javítás, értékelés, dicséret, auditív és vizuális figyelemfejlesztés
3.) Új mondóka tanítása Kis hurka, nagy hurka... (új) (ÉZÓ: 68) Csak szöveggel, ritmussal és játékkal. (Egy gyerek kosárral körbejár a játszógyerekek körül, mindenki ad neki valamit a kosarába. Ha elég neki, ugyanúgy körbejár és visszaadja neki.)	„Hurka, kolbász is szokott lenni az ünnepi asztalon. Ki szereti?”	Bemutatás, gyakorlás, cselekedtetés, ellenőrzés, javítás, értékelés, dicséret, auditív és vizuális figyelem ill. emlékezet fejlesztés
III. BEFEJEZŐ RÉSZ (8-10 perc) Zenehallgatás: Ki az, kit csöndes áhítattal Mária bepólyált (Multimédiás eszközről)	„Hallgassunk meg együtt egy szép karácsonyi dalt!”	hallásfejlesztés zenei élmény nyújtása

A tevékenység értékelése	-Jó volt veletek énekelni, játszani. Örülök, hogy ilyen szépen tisztán, bátran énekeltek! stb.	beszélgetés, dicséret, értékelés
Visszavezetés: - közös mézeskalácdíszítés és kiállítás, melyet a szülők megtekinthetnek (a karácsonyi ünnepség után /december 21./ a gyermekek haza is vihetik a mézeskalácsaikat)	- A dadusnéni közben oda-készítette az asztalra a mézeskalácsokat. Díszítsük ki őket! Ha készen vagyunk, kitesszük az asztalra, hogy mindenki megnézhesse őket. Ez lesz a mi kiállításunk.”	

2. számú melléklet: Az imát tartalmazó lap (saját szerkesztés). Kép forrása:

<https://www.google.com/imgres?imgurl=https://c8.alamy.com/comp/2D9PGWC/nativity-scene-of-baby-jesus-in-manger-with-mary-and-joseph-vector-illustration-sketch->

Ima: Grolyóné, 2015.

3. számú melléklet: Mese Jézus születéséről

4. számú melléklet: Múzeumpedagógiai foglalkozástervezet – Szennai Skanzen, Szabad-
téri Néprajzi Gyűjtemény, 7477 Szenna, Rákóczi utca. 2. 82/584 013 www.skanzen.hu,
Farkas Gergely

MÚZEUMPEDAGÓGIAI FORGATÓKÖNYV

A foglalkozás címe	„Szép jel és szép csillag”
A foglalkozás típusa:	komplex
A foglalkozás helye: egyéb, igénybe vehető helyszínek:	Szennai Skanzen (Belső-Somogy, Zselic) Somogyszobi porta, Fogadó épület Lakóház, udvar, utca, foglalkoztató terem
A foglalkozás korosztálya:	Óvodás Alsó tagozatos
A foglalkozás időtartama:	90 perc
A foglalkozás célja:	A adventi ünnepkör jeles napjain keresztül megmutatni és megértetni a gyerekekkel a hagyományos paraszti társadalom szokásrendszerét összefüggésbe hozni a gazdasági élettel és a szakrális, vallásos élettel. A hagyományon keresztül bemutatni az ételkészítési szokásokat, népi szokásjátékokat, és az ünnepi készülődést egy somogyi paraszt család életében. Ismeretszerzés, kreativitás és az érzékszervek fejlesztése.
Személyi feltételek:	2 múzeumpedagógus foglalkozásvezető (1 férfi, 1 nő) Speciális csoportok esetén 10 főtől mindenképpen 2 foglalkozásvezető kell.
Tárgyi feltételek:	ÉLELMISZER - alkalmanként: liszt, só, tojás, élesztő, tej, margarin ESZKÖZ ○ a hangkeltő eszközök ○ Luca boszorka beöltözése ○ a meggyúrt mézeskalácskészítő, a kiszúró formák, magok, fogpiszkálók, tojássárgája a díszítéshez, tepsik, liszt, mézeskalács kóstoló falatok, leterített asztalok, rafia szál

	- A Betlehemes mese kellékei: - o katona: kalap, kard, zakó - o pásztorok: 3 kucsma, 3 bot, subák - o angyalok: csengők, kis harang, fehér alsószoknya - o betlehem az enteriőrökben található mű- és demonstrációs tárgyak
Elő- és utómunkálatok:	- A használni kívánt eszközök előkészítése/kipakolása, - A foglalkozás résztvevőjeinek megfelelő eszközök és alapanyagok előkészítése a megfelelő helyszínekre – ha valamiből hiány van, azt időben jelezni kell a beszerzésért felelős kollégának - A foglalkozás után az eszközöket, alapanyagokat visszapakolni a helyére - Ha keletkezett anyaghulladék, össze kell takarítani
A foglalkozás felépítése (menete):	1. Ráhangolás/Bevezetés: 30 perc Lucázás A szokás megelevenedése a Somogyszobi házban Kérdezz-felelek: - Mi a lucázás? - Luca-napi szokások ismertetése - Lucabúza varázslás - Kotyolás – „Luca, Luca, kitty-kotty...” – kereplő, kolomp, láncos bot, tikfák A Luca boszorkány megszemélyesítője a foglalkozás vezető, a szoba közepén az asztal hagyományos karácsonyi terítéssel, fenyőfa a mesetergendáról lóg. 2. Mézeskalács sütés 30 perc - a kész tészta kiszaggatása, közben megbeszéljük, miből készült a tészta - díszítés magokkal – lenmag, szezám, mustármag, fekete bors, szegfűszeg, tökmag, napraforgómag - Mik a jellegzetes karácsonyi étek? a mézeskalácsok kisütése, közben megkóstoljuk a már előre kisütött mézeskalácsfalatokat

	3. Betlehemes – interaktív mese 20 perc a gyerekek a somogyi bábtáncoltató betlehemes játékot játszik el mesélő segítségével 4. Lezárás: frontális csoportmunka, a tapasztaltak összegzése párbeszéddel 10 perc - Mézeskalácsok sütés után a gyerekekhez kerülnek A foglalkozás során szerzett ismeretek összegzése. Az együtt végzett munka utáni közös öröm – elégedettség vagy elégedetlenség? <i>(kiegészítés: Időjárás és létszám függvényében a szobában történik a lezárás.)</i>
Felhasznált irodalom:	Magyar Néprajz Somogy Megye Népművészete. Szerkesztette: Kapitány Orsolya, Imrő Judit. Somogy megyei Múzeumok Igazgatósága, Kaposvár 2001 http://mek.oszk.hu http://jelesnapok.oszk.hu Dömötör Tekla: Magyar népszokások. Corvina Kiadó, Budapest 1977 Együd Árpád: Kaposváron megverték a rézdobot. Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, Kaposvár 1981 Szacsvay Éva: Bábtáncoltató betlehemezés Magyarországon és Közép-Kelet Európában. Akadémiai Kiadó, Budapest 1987
Megjegyzés:	A gyerekek korának megfelelően átsúlyozhatók a vázlatpontok. Pl. kisebbek esetében a bevezetés részén rövidítünk, és több szituációs játékot is beépítünk. Az aktuális témákhoz kapcsolt népdalok, mondókák – nagyobbaknál olvasmányok, már megszerzett ismeretek aktualizálása- szemléletesebbé teszi az órát.

Néprajzi háttérismeret:

Luca napi szokások

December 13. Luca napja. *A Luca, Lucia név eredete lux (latin) - fény.*

Luca napjához számos szokás, hiedelem kapcsolódik: termékenységvarázslás, házasság, halál- és időjárásjóslás, bizonyos női munkák tiltása, a lucaszék elkészítése.

Úgy tartották, ha ezen a napon fonnának, vagy varrnának, akkor ezzel bevarrnák a tyúkok fenekét.

Több vidéken szokás volt lucapogácsát sütni. Volt, ahol gyűrűt sütöttek az egyik pogácsába, ha az eladó lány találta meg, rövidesen férjhez ment. Volt, ahol tollat szúrkodtak a pogácsákba sütés előtt. Akié elégett, rövidesen meghal.

A lucaszéket csak férfiember készíthette. Vidékek szerint változott, hogy hét, kilenc, tizenkét vagy tizenháromféle fából készült, aminek minden darabját más-más fából kellett kifaragni. Sem szöget, sem enyvet nem szabadott használni. Karácsonyig kellett befejezni. Az éjféli misén aztán a székre állva, tű fokán vagy lyukas fakanálon meg lehetett látni, hogy ki a boszorkány.

E napon kezdtek lucabúzáat csíráztatni. Ha karácsonyig a szára hosszúra nőtt, akkor a következő évben bő termés várható.

Somogyban a Luca-nap legnevezetesebb szokása a *kotyolás*, szinte nincs olyan falu, ahol ne gyakorolták volna. Mivel a „hatásos” kotyolószöveg bőven tartalmaz ízléstelen, szemérmesítő részeket is, egyes falvak egyházi és iskolai vezetői tilalmazták. A somogyi kotyolószövegeknek számos változata maradt fenn, hiszen ezt maguk a kotyolók is spontán módon alakítják. Általánosságban elmondható, hogy Nyugat- és Belső-Somogyban – ahol a regölés is hagyomány – regölő kívánságok is keverednek a kotyolószövegekbe.

A kotyolás és a lucázás célja is az, hogy a tyúkok bőségesen tojjanak, a család egészséges, gazdag és szerencsés legyen. A megye nagyobb részén a kotyolók 10-14 éves iskolás fiúk, ketten-hárman, Luca napjának hajnalán útnak indulnak. Először rokonok, ismerősök házáat keresték fel aztán máshova is sorra bekéredzkedtek:

- "Szabad-e kotyúni?"

A válasz legtöbbször a *szabad* volt. A szokás beszédszerű rigmusok és énekelt refrének váltakozásából áll. Az énekelt dallam gyermekdalszerű, ütempáros szerkezetű. Visznek magukkal egy köteg szalmát vagy egy tuskót és azon sorolják a jókívánságokat, kotyolnak:

Há - la Is - te', hogy meg - ér - tük A Szent Luca nap - ját,

Poco recitativo

Ad - jon Is - te, hogy töb - be - ket is meg - ér - hes - sünk,

Recitativo

ne ilyen bú - val, bánat - tal, hanem ör - ven - de - tes na - pok - kal!

Giusto

Kity - koty, kity - koty, ge - le - go - nya ket - tő,
ne - kem is van ket - tő,

Recitativo

a lá - nyokhoz lety - tyő. A ke - tők disz - na - já - nak

akko - ra orgyá - ja le - gyen, mind a mes - ter - ge - ren - da!

Ke - tők diszná - jának akkora szalon - ná - ja le - gyen, mind a gyú - ró - deszka!

Giusto

Kity - koty, kity - koty, ge - le - go - nya ket - tő,
ne - kem is van ket - tő, a lá nyok - hoz lety - tyő.

A ketők disznájának akkora orgyája legyen, mind a mestergerenda!

Refrén: Kitty, kotty, gelegonya kettő, nekem is van kettő, a lányokhoz lettyő...

A ketők disznájának akkora szalonnája legyen, mind a gyúródeszka! Kitty, kotty, ...

A ketők disznájának annyi zsírja legyen, mint a kutba a víz! Kitty, kotty, ...

A ketők asszonyának annyi csirkéje legyen, mind a Balaton partján a kavics! Kitty, kotty, ...

A ketők asszonyának akkora csöcse legyen, mind a jobbágy Ferkó bácsi bundás sapkája!

Kitty, kotty, ...

Kályha vállán szürke macska, fújja meg a házigazda!

Amikor befejezték a kotyolást, a gazdaasszony egy szakajtóból morzsolt kukoricát szórt a kotyolók fejére, miközben ők a csibéket szolongatták.: *pi-pi-pi-pi*. Ezt aztán összesöpörték, és aznap megetették a tyúkokkal. Majdnem minden esetben megajándékozták a lucázókat, egy-egy marék aszalt gyümölcsöt, almát, diót kaptak. A szalmát a háziasszony a tyúkok alá tette, hogy jobban tojjanak. Ritkán az is előfordult, hogy nem engedték be a házba a lucázókat. Ekkor ezt énekelték:

*Kentek tikja fossék,
A másé meg tojjék!*

Betlehemezés

A legismertebb, az egész magyar nyelvterületen ismert karácsonyi népszokás, többszereplős, dramatikus játék, misztérium-, illetve pásztorjáték. A betlehemes játéknak számos táji típusa alakult ki, főbb jeleneteiben azonban megegyeznek:

- Beköszönés, engedélykérés a házigazdától a betlehemezésre.
- Pásztorok jelenete a pusztán.
- Az angyal megjelenése, megszólalása, híradása a kis Jézus születéséről.
- A pásztorok látogatása a kis Jézusnál, ajándékok felajánlása.
- Adománykérés.
- Újévre vonatkozó jókívánságokkal történő elköszönés.

Somogy megye északi részén gyakori volt a bábtáncoltató betlehemezés. A bábjátékban a következők szerepeltek: kéményseprő, *dékány*, katona, menyecske, ördög és pásztorok. A bábtáncoltató betlehem színpadát templom vagy jászol alakúra készítették, a primitív bábokat a bábtáncoltató betlehem alsó részén vágott járatban alulról mozgatták.

A játékban résztvevő gyerekek szerepüknek megfelelően öltöztek. A katona fején papírból készült csákó volt, fakard volt az oldalán, és egyenruhaszerű zubbonyt viselt (tűzoltó egyenruha kabátja). Az angyalok nyakába női alsósoknyát kötöttek, papírból készült süveg volt a fejükön. A három pásztoron kifordított „szűr”, fejükön kifordított kucsma, kezükben lán-cos bot volt. Kenderkócból szakállat és bajuszt viseltek.

Somogy nagyobb részén pásztorjátékot játszottak, amelyben két angyal, két-három pásztor vett részt. Közülük az öreg pásztort „*vén dadónak*” nevezték. A pásztorok jelenetében jellegzetes a vaskos humor.

Szerkezete:

beköszöntés
tréfálkozás az öreg pásztorral
adománygyűjtés

Szenna, 2016. március 20.
Farkas Gergely
múzeumpedagógus -oktatásszervező

5. számú melléklet: A fényképek felhasználásáról szóló hozzájáruló szülői nyilatkozatok

Hozzájáruló nyilatkozat

Alulírott szülő/törvényes képviselő nyilatkozom, hogy hozzájárok a gyermekemről 2023. november 27. és 2023. december 21. közötti időszakban a Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvodában és a külső helyszíneken tartott foglalkozásokon készült fényképek felhasználásához Tobakné Huber Eszter *Művészetek nevelési műzeumi környezetben* című főiskolai szakdolgozatában.

Gyermek neve	Szülő/törvényes képviselő neve	Szülő/törvényes képviselő aláírása
Ébelyi Noémi	Stefán Alexandra	Stefán Alexandra
ÖRI MARCELL	ÖRI-KOMPOS KITI	Öri-Kompos Kiti
ÖRI LÉNA	ÖRI-KOMPOS KITI	Öri-Kompos Kiti
IGNÁCZ LÉNA Tünde	Ignáczné Huber Tünde	Ignáczné Huber Tünde
SARKADI IZABELLA	PAPP ALI2	Papp Ali
SZABÓ Tímea	Szabóné Piller Orsi	
NECKÉSI BALÁZS NECKÉSI BALÁZS	NECKÉSI BALÁZS NECKÉSI BALÁZS	NECKÉSI BALÁZS NECKÉSI BALÁZS
SARKI BARNABÁS	GYÖRFI EDINA	
PIVONKA ANNA	PIVONKA ZSOLT	Pivonka Zolt
Bajtai Bece	Bajtai K. Viktória	Bajtai K. Viktória
KESZTHELYI LEVENTE	KESZTHELYI TAMÁS	
HENCSER LUKA	HODNYÓZS NIKOLÉTT	Hodnyózs Nikolett
Schöck Szabolcs	Schöck ZSUZSANNA	Schöck Zsuzsanna
BOGDÁN KORVÉL	BOGDÁN-SÜCS GABRIELLA	Bogdán Sücs Gabriella
MACHER DOROTTYA	ZSÜPEK Tímea	Zsüpek Tímea
MACHER VERONIKA	ZSÜPEK Tímea	Zsüpek Tímea
ZOMPOS MATE	ZOMPOS ALEXANDRA	Zompos Alexandra
SZÖKE REKA	KOZAR JUDIT	Kozár Judit
Balogh András	Balogh Katalin	Balogh Katalin
SÁNDI ADRIEN NÓRA	LACZKÓ ANDRÁS	Laczkó András
VARGA MIKA DORINA	VARGA ANITA	Varga Anita
NACSA-HODVÁTH BALÁZS	HODVÁTH VIKTÓRIA	Hodvát Viki
VADMATE	GYÖRFI NÓRA	GYÖRFI NÓRA
KOVÁCS LEVENTE	KOVÁCS ZSOLT	Kovács Zolt
BALOGH BENCE	Baloghné Fekes Szilvia	Baloghné Fekes Szilvia
PAPP GERGŐ	PAPP ANASTAZIA	Papp Anastazia

Tab, 2024. január 29.

Hozzájáruló nyilatkozat

Alulírott szülő/törvényes képviselő nyilatkozom, hogy hozzájárulok a gyermekemről 2024. március 25-én a tabi Magyar Néprajzi Gyűjteményben készült fényképek felhasználásához Tobakné Huber Eszter Művészettel nevelés múzeumi környezetben című főiskolai szakdolgozatában.

Gyermek neve	Szülő/törvényes képviselő neve	Szülő/törvényes képviselő aláírása
Balogh Bence	Balogh Tejes Szilvia	Balogh T.
Balogh András	Balogh Károly Anna	Balogh K.
Bogdán Korai	Bogdán-Szűcs GABRIELLA	Bogdán-Szűcs Gabriella
Kesthelyi Levente	KINCSES ANDREA	Kincses Anna
Kovács Levente	KOVACS ZOLT	Kovács Zolt
Madler Dorottya	MSUPÉK Tímea	MSUPÉK T.
Madler Veronika	ZSUPÉK Tímea	ZSUPÉK T.
Mecsek Balázs	MESEKI-KISS ÉVA MARIETTA	Mecsek Kiss Éva Marietta
Narsa-Horváth Balázs	HORVÁTH VIKTORIA	Narsa-Horváth Viktoria
Óri László	Pompos Rita	Pompos Rita
Óri Marcell	Pompos Rita	Pompos Rita
Papp Gergő	PAPP ANASZTAZIA	Papp Anasztázia
Pivonka Anna	Pivonka Viktória	Pivonka Viktória
Pompos Máté	Pompos Máté	POMPUS MARTIN
Sárdi Adrienn	LACEK ADRIENN	Sárdi Adrienn
Sárdi Nabella	SARKADI GYÖRGY	Sárdi György
Sarok Barnabás	SAROK BARNABÁS	Sarok Barnabás
Schök Szabolcs	Schök Zsuzsanna	Schök Zsuzsanna
Szabó Flóra	Szabó Pálma Milla	Szabó Pálma Milla
Székely Réka	KOZAR JUDIT	Kozár Judit
Vad Máté	SZÉKELY RÉKA	Székely Réka
Varga Milla	VARGA ANITA	Varga Anita
S		

Tab, 2024. március 25.

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Tobakné Huber Eszter
A Hallgató Neptun kódja: GVTE2Y
A dolgozat címe: Művészettel nevelés múzeumi környezetben
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Neveléstudományi Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Szakdidaktikai tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

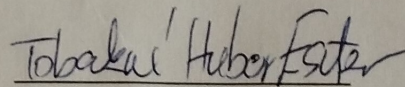
A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024. év április hó 15. nap

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Tóbakné Huber Eszter (név) (hallgató Neptun azonosítója: GVTE 2Y)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a
záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az
irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól
tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: Kaposvár 2024 év április hó 15 nap

Schickler Tibor írott
belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.